
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΚΥΠΡΟΣ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΚΥΠΡΟΣ

2018

ISBN 978-9963-43-351-3

Κορέλλη, Γ., Κυριάκου-Λιβέρη, Κ., Θεοχάρους, Α. (2019). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ευρώπη–Κύπρος*. Cedefop ReferNet Εκθέσεις ΕΕΚ στην Ευρώπη (2018).

<http://www.refernet.org.cy/el/descriptions-of-national-vet-systems/vet-in-europe>

Συγγραφείς: Άριστος Θεοχάρους, Γιάννα Κορέλλη και Κωνσταντίνα Κυριάκου-Λιβέρη

Συνεισφορά: Μέλη Κοινοπραξίας ReferNet Κύπρου

Επαλήθευση: Γιώργος Παναγίδης, Εθνικός Αντιπρόσωπος για ReferNet Κύπρου

© AvAD (Cedefop ReferNet Κύπρου), 2019

Αναδημοσίευση επιτρέπεται νοουμένου ότι αναφέρεται η πηγή.

Η αγγλική έκδοση επισκοπήθηκε από το Cedefop.

Η έκδοση αυτή αποτελεί μετάφραση της αγγλικής έκδοσης και δεν έχει επισκοπηθεί από το Cedefop.

Αγγλική έκδοση της έκθεσης στον σύνδεσμο

<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/vocational-education-and-training-europe-cyprus-2018>

Η έκθεση αυτή για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) στην Ευρώπη αποτελεί μέρος της σειράς εκθέσεων οι οποίες ετοιμάστηκαν από το ReferNet, ένα δίκτυο που ιδρύθηκε από το Cedefop (Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης). Οι εκθέσεις περιγράφουν συνοπτικά τα εθνικά συστήματα ΕΕΚ στα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στην Ισλανδία και τη Νορβηγία. Οι εκθέσεις βοηθούν στην κατανόηση των κύριων χαρακτηριστικών και του ρόλου της ΕΕΚ στο πλαίσιο των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των χωρών από τη σκοπιά της δια βίου μάθησης, και τη συνάφεια και αλληλεπίδραση της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας.

Οι εκθέσεις ΕΕΚ στην Ευρώπη βασίζονται σε μια κοινή δομή του Cedefop. Είναι προσβάσιμες από το διαδίκτυο στην ακόλουθη ιστοσελίδα:

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/vet-in-europe-country-reports.aspx>

Οι απόψεις που περιέχονται στην έκθεση αυτή δεν είναι απαραίτητα απόψεις του Cedefop.

Η εκπόνηση της έκθεσης (αγγλική έκδοση) έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους εθνικούς εταίρους ReferNet.

Το ReferNet είναι ένα δίκτυο ευρωπαϊκών οργανισμών που αποτελείται από τα 28 Κράτη-Μέλη και την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Το δίκτυο παρέχει στο Cedefop πληροφορίες και ανάλυση για τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το ReferNet είναι επίσης υπεύθυνο για τη διάχυση πληροφοριών για την ευρωπαϊκή εκπαίδευση και κατάρτιση και το έργο του Cedefop στους ενδιαφερόμενους στα Κράτη-Μέλη της ΕΕ, την Ισλανδία και τη Νορβηγία.

<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/networks/refernet>

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Παράγοντες που επηρεάζουν την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.....	5
1.1 Πολιτικό και κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο	5
1.2 Πληθυσμός.....	6
1.3 Οικονομία	7
1.4 Αγορά εργασίας.....	9
1.5 Επίπεδο εκπαίδευσης	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Παροχή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.....	15
2.1 Εισαγωγή	15
2.2 Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ρυθμιζόμενη από το κράτος	18
2.2.1 Σύστημα μαθητείας	18
2.2.2 Ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.....	21
2.2.3 Τριτοβάθμια μη-πανεπιστημιακή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.....	25
2.3 Άλλες μορφές παροχής κατάρτισης.....	29
2.3.1 Κατάρτιση για εργαζομένους.....	30
2.3.2 Κατάρτιση για ανέργους.....	34
2.3.3 Κατάρτιση για άλλες ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.....	36
2.3.4 Κατάρτιση γενικά για ενήλικες.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Διαμόρφωση προσόντων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.....	40
3.1 Εντοπισμός αναγκών της αγοράς εργασίας.....	40
3.1.1 Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου	41
3.1.2 Υπουργείο Οικονομικών.....	43
3.1.3 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας....	43
3.2 Συστήματα και πλαίσια προσόντων.....	43
3.2.1 Εφαρμογή Εθνικού Πλαισίου Προσόντων	43
3.2.2 Ανάπτυξη Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων.....	44
3.2.3 Εφαρμογή συστήματος πιστωτικών μονάδων	47
3.2.4 Υποστήριξη της αναγνώρισης των προσόντων στο εξωτερικό και κινητικότητα.....	48
3.3 Διασφάλιση ποιότητας, διαπίστευση και αναγνώριση.....	49
3.3.1 Μέση τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση	49
3.3.2 Τριτοβάθμια εκπαίδευση	49

3.3.3	Επαγγελματική κατάρτιση	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Προώθηση της συμμετοχής στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση		
51		
4.1	Κίνητρα για συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση	51
4.1.1	Κίνητρα για εκπαιδευόμενους στην ΕΕΚ	51
4.1.2	Κίνητρα για επιχειρήσεις	52
4.2	Επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική αγωγή	52
4.2.1	Μαθητές και νέοι	53
4.2.2	Ενήλικες – εργαζόμενοι, άνεργοι και οικονομικά αδρανείς	56
	Αρκτικόλεξα και συντομογραφίες	58
	Βιβλιογραφία	60
	Ιστοσελίδες	63
	Μέλη Κοινοπραξίας ReferNet Κύπρου	64

Κατάλογος πινάκων και σχεδιαγραμμάτων

Σχεδιαγράμματα

Σχεδιάγραμμα 1	Αύξηση ΑΕΠ.....	8
Σχεδιάγραμμα 2	ΑΕΠ κατά τομέα 2017	8
Σχεδιάγραμμα 3	Ποσοστά συμμετοχής για τον πληθυσμό ηλικίας 15-64 κατά φύλο	9
Σχεδιάγραμμα 4	Ποσοστά απασχόλησης για τον πληθυσμό ηλικίας 20-64 κατά φύλο	10
Σχεδιάγραμμα 5	Ποσοστά ανεργίας για τον πληθυσμό ηλικίας 15+ κατά φύλο	11
Σχεδιάγραμμα 6	Επίπεδο εκπαίδευσης για τον πληθυσμό ηλικίας 25-64	13
Σχεδιάγραμμα 7	Ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-24 μέχρι ανώτερη μέση εκπαίδευση που δε συμμετέχουν σε εκπαίδευση ή κατάρτιση	14
Σχεδιάγραμμα 8	Δια βίου μάθηση - συμμετοχή ενηλίκων σε εκπαίδευση και κατάρτιση (πληθυσμός ηλικίας 25-64) κατά φύλο.....	14
Σχεδιάγραμμα 9	Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης της Κύπρου.....	17

Πίνακες

Πίνακας 1	Δημογραφικές τάσεις κατά ηλικία (εκτιμήσεις πληθυσμού κατά το τέλος του έτους) (%) 6
Πίνακας 2	Πρόβλεψη ποσοστού εξάρτησης ηλικιωμένων (%).....7
Πίνακας 3	Μετανάστες (πολίτες ΕΕ, υπήκοοι τρίτων χωρών) 7
Πίνακας 4	Ποσοστά απασχόλησης κατά Ηλικιακή ομάδα (%) 10
Πίνακας 5	Ποσοστά απασχόλησης για τον πληθυσμό ηλικίας 20-64 κατά επίπεδο εκπαίδευσης (%) 10
Πίνακας 6	Ποσοστά ανεργίας κατά Ηλικιακή ομάδα (%) 12
Πίνακας 7	Ποσοστά ανεργίας για τον πληθυσμό ηλικίας 15+ κατά επίπεδο εκπαίδευσης (%) 12
Πίνακας 8	Δαπάνες για την εκπαίδευση (% του ΑΕΠ).....16
Πίνακας 9	Αριθμός μαθητευομένων που εγγράφηκαν στο σύστημα μαθητείας, κατά έτος 21
Πίνακας 10	Μαθητές ανώτερης μέσης εκπαίδευσης κατά κατεύθυνση (γενική/επαγγελματική).....24
Πίνακας 11	Ποσοστά συμμετοχής σε προγράμματα ανώτερης εκπαίδευσης κατά προσανατολισμό προγράμματος – 2016/17 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Παράγοντες που επηρεάζουν την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

1.1 Πολιτικό και κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο

Η Κυπριακή Δημοκρατία (στο εξής «Κύπρος»), έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1960, οπότε και εγκαθιδρύθηκε ως Προεδρική Δημοκρατία. Το Σύνταγμα του 1960 καθιέρωσε τον κοινοτικό δυϊσμό μεταξύ της ελληνικής και τουρκικής κοινότητας στο νησί σε όλους τους τομείς της κυβερνητικής δραστηριότητας. Το 1974, η Τουρκία εισέβαλε και κατέλαβε το βόρειο τμήμα του νησιού¹.

Η εκτελεστική εξουσία ανήκει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος ασκεί την εκτελεστική εξουσία μέσω του Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο ο ίδιος διορίζει. Η Βουλή των Αντιπροσώπων ασκεί τη νομοθετική εξουσία. Η Κύπρος αποτελείται από έξι διοικητικές επαρχίες. Επικεφαλής κάθε επαρχίας είναι ο Έπαρχος, ο οποίος είναι ο τοπικός αντιπρόσωπος της κεντρικής κυβέρνησης.

Το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ), έχει τη γενική ευθύνη για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής για την εκπαίδευση, ενώ το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΕΠΚΑ), έχει τη γενική ευθύνη για την εργατική και κοινωνική πολιτική.

Η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ), έχει την ευθύνη να χειρίζεται θέματα σε σχέση με τα ευρωπαϊκά ταμεία και προγράμματα, τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου, καθώς και την ανάπτυξη και οριζόντια θέματα, όπως η έρευνα, η τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, η δια βίου μάθηση και η στρατηγική «Ευρώπη 2020».

Η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου (ΑνΑΔ), διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επαγγελματική κατάρτιση. Η ΑνΑΔ είναι ημικρατικός οργανισμός με αποστολή τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την προγραμματισμένη και συστηματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού της Κύπρου.

Η οικονομία της Κύπρου είναι ανοικτή, με ελεύθερη αγορά, ευέλικτη, που βασίζεται κυρίως στις υπηρεσίες. Μετά την ανεξαρτησία από το Ηνωμένο Βασίλειο το 1960, η Κύπρος γνώρισε ραγδαία οικονομική ανάπτυξη και συνθήκες πλήρους απασχόλησης με σχετικά χαμηλό ποσοστό ανεργίας.

---

¹ Όλες οι πληροφορίες και τα στοιχεία που περιέχονται στην έκθεση αφορούν στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Η οικονομία της Κύπρου εξέρχεται από τη βαθιά οικονομική κρίση η οποία είχε οδηγήσει στην επιδείνωση της αγοράς εργασίας, επηρεάζοντας αρνητικά την απασχόληση και εκτοξεύοντας την ανεργία σε εξαιρετικά ψηλά επίπεδα. Τον Μάρτιο 2016, η Κύπρος εξήλθε από τη Συμφωνία Διευκόλυνσης Χρηματοδοτικής Στήριξης, η οποία υπογράφηκε τον Απρίλιο 2013 με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, πραγματοποιώντας, όπως έχει αναγνωρισθεί από θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαντικά επιτεύγματα. Οι ενδείξεις της οικονομικής ανάκαμψης είναι εμφανείς, αφού για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά έχει καταγραφεί θετικός ρυθμός ανάπτυξης, φτάνοντας στο 4.2% το 2017.

1.2 Πληθυσμός

Η Κύπρος είναι νησί της ανατολικής Μεσογείου. Καλύπτει συνολική έκταση 9 253 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, ο πληθυσμός στις μη κατεχόμενες από την Τουρκία περιοχές (δηλαδή τις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία) ήταν 854 800 (τέλος 2016) και είχε αυξηθεί περίπου κατά 0.8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Με βάση εκτιμήσεις της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, ο πληθυσμός των Τουρκοκυπρίων στις κατεχόμενες περιοχές ήταν 92 200 (τέλος 2016), αντιπροσωπεύοντας το 9.8% του συνολικού πληθυσμού το 2016.

Το χαμηλό ποσοστό γονιμότητας (1.37 το 2016) αυξάνει το ποσοστό εξάρτησης των ηλικιωμένων και οδηγεί στη γήρανση του πληθυσμού. Ο πληθυσμός άνω των 60, όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, υπολογίζεται να φθάσει το 24.3% το 2025 σε σύγκριση με 21.0% το 2016.

Πίνακας 1. Δημογραφικές τάσεις κατά ηλικία (εκτιμήσεις πληθυσμού κατά το τέλος του έτους) (%)

Ηλικιακή ομάδα	2000	2005	2010	2014	2015	2016	2025
0-24	38.1	35.3	32.8	30.5	30.3	30.0	24.7
25-59	46.5	47.9	49.2	49.4	49.2	49.1	51.0
60+	15.4	16.7	18.0	20.1	20.5	21.0	24.3
Σύνολο (χιλ.)	697.5	744.0	839.8	847.0	848.3	854.8	896.4

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018α) και Eurostat (proj_15nrms) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 18.10.2018.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει την πρόβλεψη του ποσοστού εξάρτησης των ηλικιωμένων (άτομα ηλικίας 65 και άνω ως ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15-64). Το ποσοστό αναμένεται να αυξηθεί από 21.2% το 2015 σε 62.5% το 2080, το

οποίο είναι πολύ μεγαλύτερο από τον σχετικό μέσο όρο της ΕΕ, ο οποίος προβλέπεται να είναι 52.3%.

Πίνακας 2. Πρόβλεψη ποσοστού εξάρτησης ηλικιωμένων (%)

	2015	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080
ΕΕ 28	28.8	31.7	39.1	46.4	50.3	51.6	51.2	52.3
Κύπρος	21.2	24.3	30.6	34.8	42.1	55.2	60.9	62.5

Πηγή: Eurostat (tps00200) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 27.09.2018.

Ο αριθμός των μεταναστών (πολιτών της ΕΕ και υπηκόων τρίτων χωρών), όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με το 2000, ως αποτέλεσμα της πολιτικής για απασχόληση αλλοδαπών σε τομείς με ελλείψεις εργατικού δυναμικού και της εισροής πολιτών άλλων κρατών μελών της ΕΕ μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ το 2004. Εντούτοις, ως αποτέλεσμα της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, το ποσοστό των μεταναστών στον πληθυσμό μειώθηκε από 18.7% το 2012 σε 16.1% το 2015. Τα τελευταία δύο χρόνια, ως αποτέλεσμα της οικονομικής ανάκαμψης της χώρας, παρατηρήθηκε ελαφριά αύξηση και το 2017 ποσοστό 17.6% του πληθυσμού ήταν μετανάστες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ), το 2017 το ξένο εργατικό δυναμικό, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών της ΕΕ, αντιπροσώπευε το 19.7% της συνολικής απασχόλησης. Η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει στρατηγική μετανάστευσης, η οποία στοχεύει στην ενσωμάτωση των νόμιμων μεταναστών στην κοινωνία (βλέπε 2.3.3.4).

Πίνακας 3. Μετανάστες (πολίτες ΕΕ, υπήκοοι τρίτων χωρών)

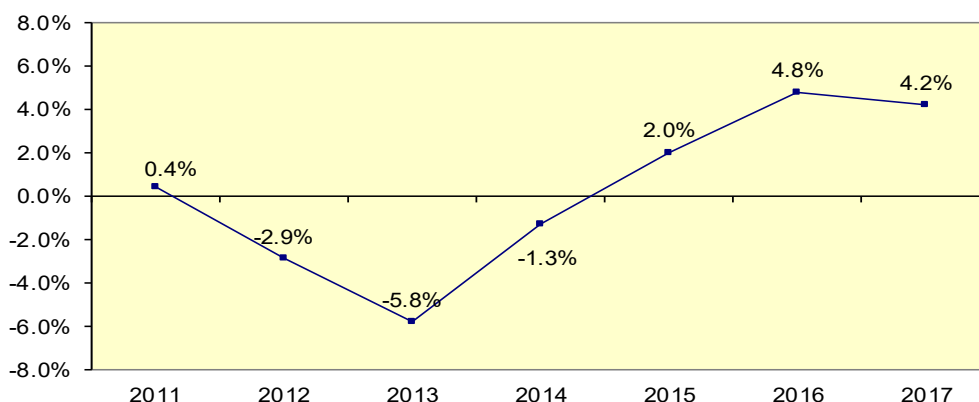
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Πολίτες ΕΕ	94 250	103 990	94 571	79 894	85 068	90 809	93 958
Υπήκοοι τρίτων χωρών	54 907	51 517	52 461	47 285	46 474	47 890	52 823
Σύνολο Μεταναστών	149 157	155 507	147 031	127 179	131 542	138 700	146 781
% του πληθυσμού	18.2	18.7	17.8	15.5	16.1	16.9	17.6

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018γ).

1.3 Οικονομία

Η οικονομία της Κύπρου αναπτύχθηκε με μέση ετήσια αύξηση 3.8% την περίοδο 2000-08, πριν ξεσπάσει η παγκόσμια οικονομική κρίση. Κατά την περίοδο 2009-14, η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά την οικονομία της Κύπρου, με το ΑΕΠ να συρρικνώνεται σημαντικά φτάνοντας στο -5.8% το 2013. Από το 2015, ως συνέπεια της οικονομικής ανάκαμψης, το ΑΕΠ επέστρεψε σε θετικό ρυθμό και υπολογίζεται ότι το 2017 θα ανέλθει στο 4.2% (Σχεδιάγραμμα 1).

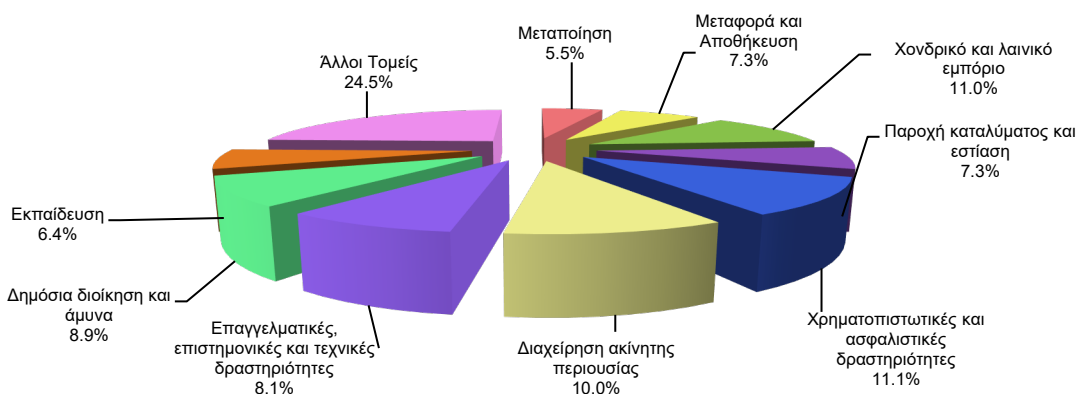
Σχεδιάγραμμα 1. Αύξηση ΑΕΠ

Σημείωση: Προκαταρκτικά στοιχεία για το 2017.
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018α).

Το Σχεδιάγραμμα 2 παρουσιάζει την κατανομή του ΑΕΠ κατά τομέα το 2017. Η οικονομία της Κύπρου βασίζεται κυρίως στις υπηρεσίες και ο τριτογενής τομέας αντιστοιχεί περίπου στο 84.7% του ΑΕΠ, ενώ ο δευτερογενής τομέας περίπου στο 13% του ΑΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, οι πέντε μεγαλύτεροι τομείς το 2017 ήταν οι χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες (11.1% του ΑΕΠ), το χονδρικό και λιανικό εμπόριο (11.0% του ΑΕΠ), η διαχείριση ακίνητης περιουσίας (10.0% του ΑΕΠ), δημόσια διοίκηση και άμυνα (8.9% του ΑΕΠ) και επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (8.1% του ΑΕΠ).

Σχεδιάγραμμα 2. ΑΕΠ κατά τομέα 2017

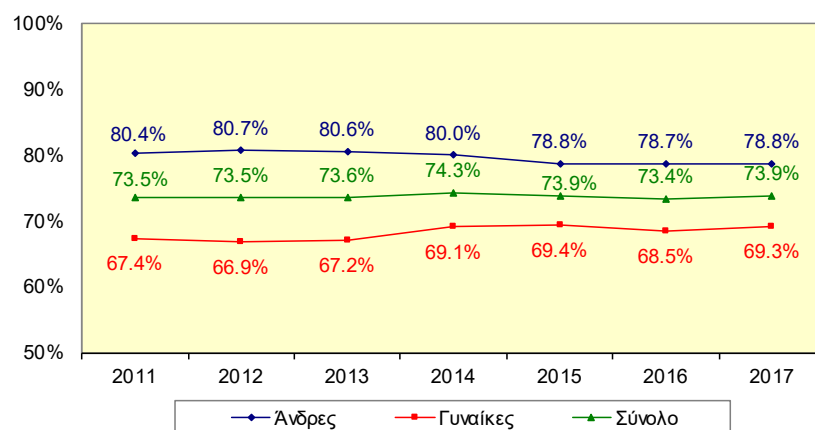
Σημείωση: Προκαταρκτικά στοιχεία για το 2017.
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018α).

Η μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές. Σύμφωνα με στοιχεία των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων για το 2017, το 92.6% των επιχειρήσεων απασχολούν 1-9 άτομα, το 6.2% απασχολούν 10-49 άτομα και το 1.1% απασχολούν πάνω από 50 άτομα.

1.4 Αγορά εργασίας

Η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην αγορά εργασίας αποτελεί σημαντική πρόκληση για την Κύπρο, έχοντας υπόψη τη γήρανση του πληθυσμού. Αυτό αντιμετωπίζεται κυρίως με την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών, δεδομένου ότι η συμμετοχή των ανδρών, παρά τη μείωση, παραμένει αρκετά ψηλή. Το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού ηλικίας 15-64 παραμένει σχετικά σταθερό κατά την περίοδο 2011-17. Εντούτοις, όπως παρουσιάζεται στο Σχεδιάγραμμα 3, το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών μειώθηκε (από 80.4% το 2011 σε 78.8% το 2017), ενώ το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών αυξήθηκε (από 67.4% το 2011 σε 69.3% το 2017) ως αποτέλεσμα της εφαρμογής συγκεκριμένων στοχευμένων μέτρων πολιτικής.

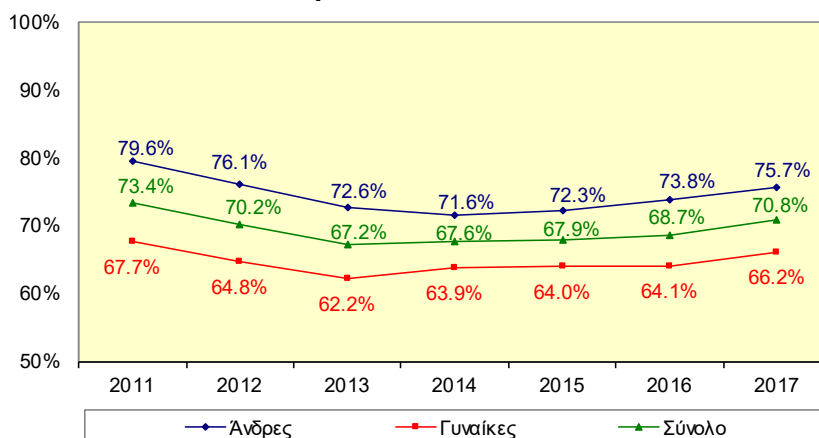
Σχεδιάγραμμα 3. Ποσοστά συμμετοχής για τον πληθυσμό ηλικίας 15-64 κατά φύλο

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018γ).

Όπως φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 4, το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20-64, είχε συνεχή μείωση ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης, φτάνοντας στο χαμηλότερό του σημείο 67.2% το 2013. Στη συνέχεια αυξήθηκε και το 2017 έφτασε στο 70.8%, παραμένοντας εντούτοις χαμηλότερο από τον εθνικό στόχο που είναι 75.0%. Επιπλέον, το ποσοστό απασχόλησης είναι μικρότερο από τον αντίστοιχο για την ίδια χρονιά μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 72.2%.

Σχεδιάγραμμα 4. Ποσοστά απασχόλησης για τον πληθυσμό ηλικίας 20-64 κατά φύλο

Πηγή: Eurostat (*tesem010*) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 25.09.2018.

Οι Πίνακες 4 και 5 δείχνουν τα ποσοστά απασχόλησης κατά Ηλικιακή ομάδα και κατά επίπεδο εκπαίδευσης αντίστοιχα. Από τους πίνακες φαίνεται ότι τα ποσοστά απασχόλησης στην Κύπρο είναι μεγαλύτερα για την Ηλικιακή ομάδα 25-49 (79.1% το 2017) και αυξάνονται όσο αυξάνεται το επίπεδο εκπαίδευσης.

Πίνακας 4. Ποσοστά απασχόλησης κατά Ηλικιακή ομάδα (%)

Ηλικιακή ομάδα	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
15-24	30.1	28.1	23.5	25.8	25.5	26.4	27.6
25-49	82.1	79.0	76.6	77.3	77.2	77.6	79.1
50-64	62.9	59.6	56.9	55.4	57.0	59.1	61.9

Πηγή: Eurostat (*ifsa_ergan*) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 25.09.2018.

Πίνακας 5. Ποσοστά απασχόλησης για τον πληθυσμό ηλικίας 20-64 κατά επίπεδο εκπαίδευσης (%)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ISCED 0-2	65.1	57.8	54.9	54.6	55.1	56.8	57.0
ISCED 3-4	71.0	68.7	64.6	64.6	64.2	64.8	68.5
ISCED 5-8	81.2	78.8	76.3	77.3	78.3	78.3	79.1
Σύνολο	73.4	70.2	67.2	67.6	67.9	68.7	70.8

Σημείωση: ISCED 0-2: Προδημοτική, δημοτική και κατώτερη μέση εκπαίδευση
 ISCED 3-4: Ανώτερη μέση και μεταλυκειακή μη τριτοβάθμια εκπαίδευση
 ISCED 5-8: Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Διακοπή στη χρονοσειρά για τα στοιχεία του 2014.

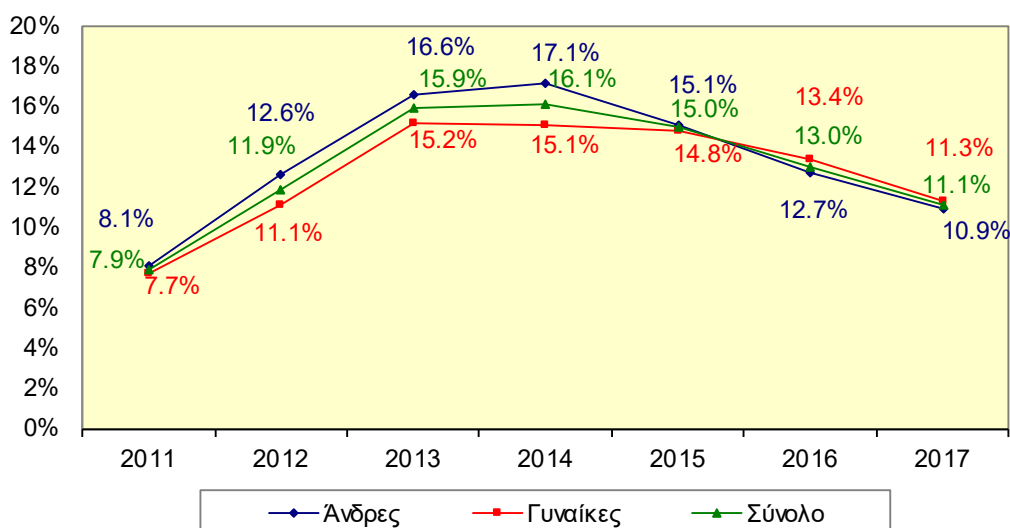
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2016, Eurostat (*tepsr_wc120*) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 25.09.2018.

Παρά την αύξηση του ρυθμού ανεργίας σε πρωτοφανή επίπεδα κατά την περίοδο 2011-14, από το 2015 παρατηρείται πτωτική τάση, καταγράφοντας το

2017 νέο χαμηλό επίπεδο 11.1%. Τα τελευταία χρόνια, η παροχή κατάρτισης σε ανέργους απέκτησε ιδιαίτερη σημασία και οι πόροι κατευθύνθηκαν στην πρόληψη και καταστολή της ανεργίας (βλέπε 2.3.2).

Όπως φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 5, κατά την περίοδο 2011-14, το ποσοστό ανεργίας ήταν ψηλότερο για τους άντρες σε σύγκριση με τις γυναίκες. Το 2015 η ανεργία ήταν κοντά στο 15% και για τα δύο φύλα, ενώ κατά το 2016-17, η τάση αντιστράφηκε και το ποσοστό ανεργίας ήταν ψηλότερο για τις γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες.

Σχεδιάγραμμα 5. Ποσοστά ανεργίας για τον πληθυσμό ηλικίας 15+ κατά φύλο

Πηγή: Eurostat ([ifsa_urgan](#)) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 25.09.2018.

Από τον Πίνακα 6, ο οποίος παρουσιάζει τα ποσοστά ανεργίας κατά Ηλικιακή ομάδα, φαίνεται ότι το ποσοστό ανεργίας των νέων κάτω των 25 καταγράφει μείωση από το 2015 αλλά παραμένει σε ψηλά επίπεδα, 24.7% για το 2017, πολύ ψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ που για το 2017 ήταν 16.8%. Ως αποτέλεσμα, έχει δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προώθηση δράσεων για αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, οι περισσότερες από τις οποίες περιλαμβάνονται στην εφαρμογή της σύστασης «Εγγύηση για τη Νεολαία». Παρέχονται στοχευμένες δράσεις κατάρτισης στους ανέργους (βλέπε 2.3.2) και τα κίνητρα για αύξηση της συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) έχουν ενισχυθεί.

Πίνακας 6. Ποσοστά ανεργίας κατά Ηλικιακή ομάδα (%)

Ηλικιακή ομάδα	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
15-24	22.4	27.7	38.9	36.0	32.8	29.1	24.7
25-54	6.8	10.5	13.9	13.9	13.1	11.7	10.4
55-64	4.9	9.7	12.4	16.3	15.6	11.5	7.8
65+	0.6	1.1	5.4	1.8	1.2	2.3	1.3
15+	7.9	11.9	15.9	16.1	15.0	13.0	11.1

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018γ), Eurostat (*lfsa_urgan*) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 25.09.2018.

Από τον Πίνακα 7, ο οποίος παρουσιάζει τα ποσοστά ανεργίας κατά επίπεδο εκπαίδευσης, είναι εμφανές ότι τα ποσοστά ανεργίας συνήθως μειώνονται όσο αυξάνεται το επίπεδο εκπαίδευσης. Τα ποσοστά ανεργίας για το 2017 κυμαίνονται από 9.8% για άτομα που είχαν συμπληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση μέχρι 14.1% για άτομα που είχαν συμπληρώσει προδημοτική, δημοτική ή κατώτερη μέση εκπαίδευση.

Πίνακας 7. Ποσοστά ανεργίας για τον πληθυσμό ηλικίας 15+ κατά επίπεδο εκπαίδευσης (%)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ISCED 0-2	7.5	13.4	19.3	19.4	18.5	15.6	14.1
ISCED 3-4	8.8	12.8	17.2	18.2	16.6	14.3	11.4
ISCED 5-8	7.2	10.2	13.2	12.9	12.1	10.9	9.8
Σύνολο	7.9	11.9	15.9	16.1	15.0	13.0	11.1

Σημείωση: ISCED 0-2: Προδημοτική, δημοτική και κατώτερη μέση εκπαίδευση
ISCED 3-4: Ανώτερη μέση και μεταλυκειακή μη τριτοβάθμια εκπαίδευση
ISCED 5-8: Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018β), Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018γ).

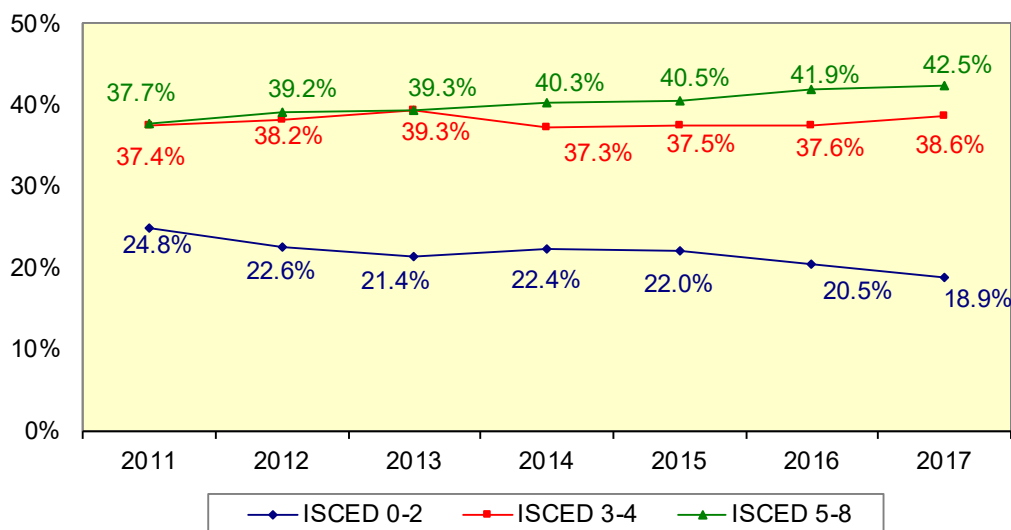
1.5 Επίπεδο εκπαίδευσης

Το ανθρώπινο δυναμικό της Κύπρου διαθέτει ψηλό μορφωτικό επίπεδο. Όπως φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 6, το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-64 με τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν 42.5% το 2017, δηλαδή πολύ ψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ (31.4% το 2017).

Ο πληθυσμός της Κύπρου παραδοσιακά προτιμά τη γενική μέση εκπαίδευση που ακολουθείται από ανώτερη εκπαίδευση. Η οικογένεια διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενθάρρυνση και υποστήριξη των νέων για να συνεχίσουν σε ανώτερη εκπαίδευση. Ένα μεγάλο ποσοστό νέων που συνεχίζουν σε ανώτερη εκπαίδευση εγγράφονται σε εκπαιδευτικά ιδρύματα στο εξωτερικό,

καθώς ο αριθμός θέσεων στην Κύπρο είναι σχετικά περιορισμένος αφού υπάρχουν μόνο τρία δημόσια και πέντε ιδιωτικά πανεπιστήμια.

Σχεδιάγραμμα 6. Επίπεδο εκπαίδευσης για τον πληθυσμό ηλικίας 25-64

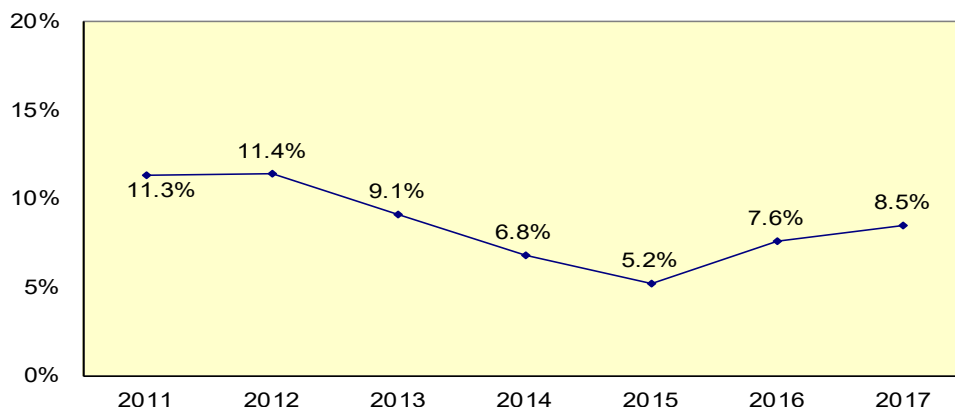

Σημείωση: ISCED 0-2: Προδημοτική, δημοτική και κατώτερη μέση εκπαίδευση
ISCED 3-4: Ανώτερη μέση και μεταλυκειακή μη τριτοβάθμια εκπαίδευση
ISCED 5-8: Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018β), Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018γ).

Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο αυξήθηκε από 5.2% το 2015 σε 8.5% το 2017, όπως φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 7, το οποίο όμως εξακολουθεί να εκπληρώνει τον εθνικό στόχο του 10% και είναι μικρότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, που ήταν 10.6% το 2017. Αυτό είναι κυρίως το αποτέλεσμα μέτρων που αφορούν στην αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος και τον εκσυγχρονισμό των αναλυτικών προγραμμάτων, στην αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και στην υιοθέτηση μέτρων για διευκόλυνση της ενσωμάτωσης μαθητών σε κίνδυνο, ιδιαίτερα μεταναστών, στο εκπαιδευτικό σύστημα. Σημειώνεται όμως ότι οι Κύπριοι φοιτητές εξωτερικού καθώς και οι στρατιώτες ηλικίας 18-20 δεν περιλαμβάνονται στο δείγμα της ΕΕΔ, ενώ περιλαμβάνονται προσωρινοί ξένοι εργάτες κυρίως χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Αν ληφθούν υπόψη οι φοιτητές εξωτερικού, οι στρατιώτες και οι προσωρινοί ξένοι εργάτες, το ποσοστό αυτό θα είναι μικρότερο.

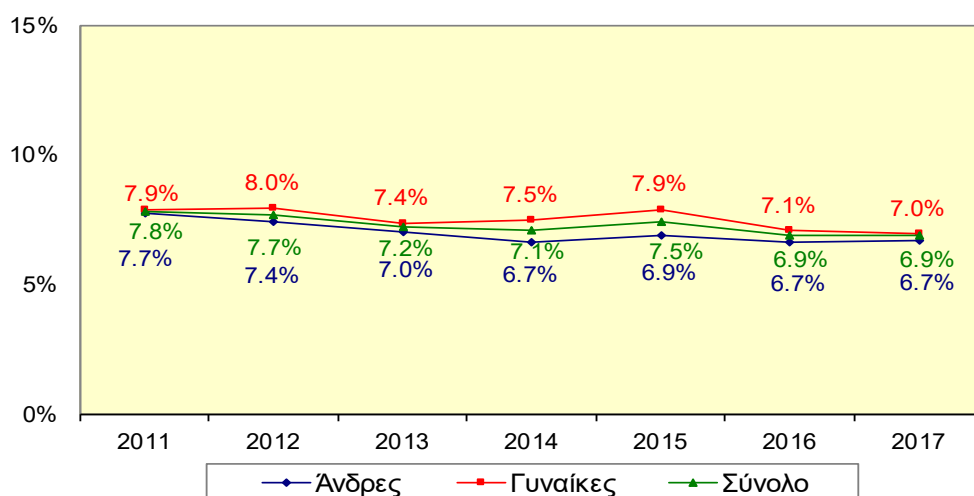
Σχεδιάγραμμα 7. Ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-24 μέχρι ανώτερη μέση εκπαίδευση που δε συμμετέχουν σε εκπαίδευση ή κατάρτιση

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018β), Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018γ).

Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Eurostat), το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 χρονών που συμμετείχαν σε εκπαίδευση και κατάρτιση κατά τη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων πριν την έρευνα, ήταν 6.9% το 2017, το οποίο είναι μικρότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 10.9% το 2017. Ο εθνικός στόχος είναι το ποσοστό αυτό να ανέλθει στο 12% μέχρι το 2020. Όπως φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 8, η συμμετοχή των γυναικών ήταν ψηλότερη από αυτή των ανδρών.

Σχεδιάγραμμα 8. Δια βίου μάθηση - συμμετοχή ενηλίκων σε εκπαίδευση και κατάρτιση (πληθυσμός ηλικίας 25-64) κατά φύλο

Πηγή: Eurostat (trng_lfse_01) ημερομηνία εξαγωγής δεδομένων 25.09.2018.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

Παροχή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

2.1 Εισαγωγή

Η εκπαίδευση στην Κύπρο παρουσίασε σημαντική ανάπτυξη μετά την ανεξαρτησία της χώρας το 1960 και τη θεαματική ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Η ανάγκη για επαρκώς εξειδικευμένο προσωπικό σε όλους τους τομείς της οικονομίας είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ο αριθμός και το πεδίο δραστηριοτήτων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε όλα τα επίπεδα. Παράλληλα, προωθήθηκε η εκπαίδευση ενηλίκων, περιλαμβανομένων ευέλικτων μορφών μάθησης όπως η ανοικτή και η εξ αποστάσεως μάθηση, μέσα από διάφορες πρωτοβουλίες και θεσμικές ρυθμίσεις, ενώ η ίδρυση και λειτουργία της ΑνΑΔ έδωσε σημαντική ώθηση στην κατάρτιση εργαζομένων και ανέργων.

Η εκπαίδευση στην Κύπρο καλύπτει την προδημοτική μέχρι τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση. Είναι υποχρεωτική στην προδημοτική, δημοτική (πρώτη μέχρι έκτη βαθμίδα) και κατώτερη μέση εκπαίδευση (έβδομη μέχρι ένατη βαθμίδα), μέχρι την ηλικία των 15 ετών.

Στην ανώτερη μέση εκπαίδευση, η οποία διαρκεί τρία χρόνια (δέκατη μέχρι δωδέκατη βαθμίδα), υπάρχουν δύο είδη σχολείων: το Ενιαίο Λύκειο και οι Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΤΕΣΕΚ). Η τριτοβάθμια εκπαίδευση, περιλαμβανομένων των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών, παρέχεται σε τρία δημόσια και πέντε ιδιωτικά πανεπιστήμια, ενώ διάφορα ιδιωτικά κολέγια και ιδρύματα παρέχουν προγράμματα τριτοβάθμιας, μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση μειώθηκαν από 7.2% του ΑΕΠ το 2011 σε 6.4% το 2012 και παρέμειναν στα ίδια περίπου επίπεδα κατά την περίοδο 2013-16. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 8, το 2016 οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση αντιστοιχούσαν στο 6.5% του ΑΕΠ.

Πίνακας 8. Δαπάνες για την εκπαίδευση (% του ΑΕΠ)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση	7.2	6.4	6.6	6.5	6.5	6.5
Συνολικές δαπάνες για την εκπαίδευση	9.4	8.7	8.8	8.8	8.8	ΔΕ

Σημείωση *: Εκτίμηση

ΔΕ: Δεν εφαρμόζει

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018α).

Η ΕΕΚ αρχίζει να παρέχεται στο ανώτερο επίπεδο της μέσης εκπαίδευσης, στις τεχνικές σχολές συμπεριλαμβανομένων των εσπερινών τεχνικών σχολών. Η ΕΕΚ παρέχεται επίσης μέσα από το σύστημα μαθητείας, το οποίο δέχεται μαθητές που έχουν εγκαταλείψει την τυπική εκπαίδευση μεταξύ των βαθμίδων οκτώ και δέκα.

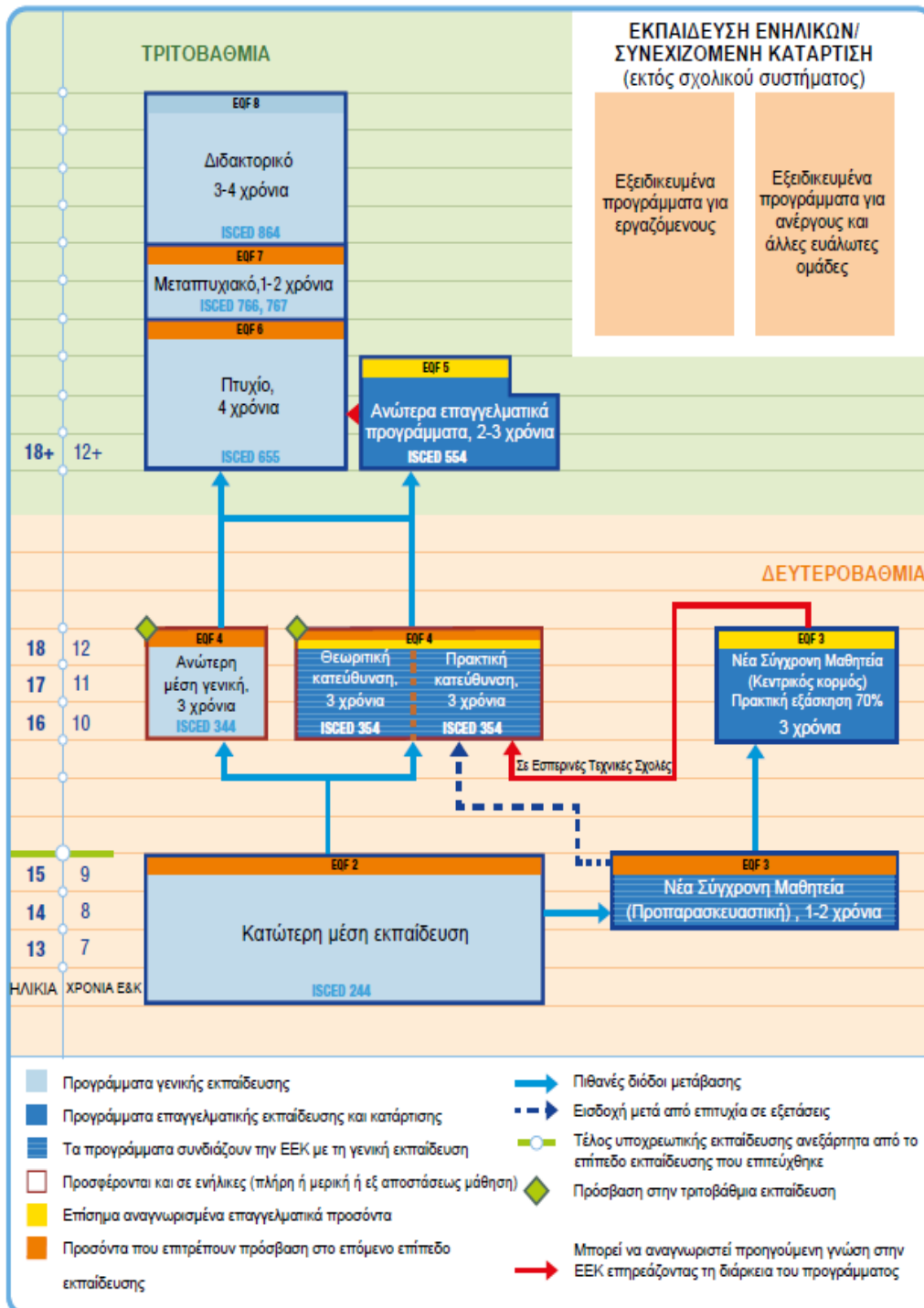
Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τέσσερα δημόσια ιδρύματα/κολέγια, τα οποία υπάγονται σε διάφορα υπουργεία και διάφορα ιδιωτικά κολέγια, προσφέρουν τριτοβάθμια ΕΕΚ. Τα Μεταλυκειακά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ), μετά από την πιστοποίησή τους από τον Φορέα Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΔΙΠΑΕ) το 2017, αποτελούν Δημόσιες Σχολές Ανώτερης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Επιπλέον, πολλοί δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς στην Κύπρο, όπως κολέγια, ιδρύματα κατάρτισης, συμβουλευτικοί οίκοι και επιχειρήσεις, παρέχουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για εργαζομένους, ανέργους και άλλες ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, καθώς και ενήλικες.

Η ΕΕΚ κατέχει εξέχουσα θέση στην Εθνική Στρατηγική δια Βίου Μάθησης για το 2014-20. Οι κυριότερες δράσεις για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (ΕΠΠ) και την προώθηση του Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων, την ενίσχυση της δια βίου καθοδήγησης και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, τη βελτίωση της ελκυστικότητας της μέσης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και τον εκσυγχρονισμό των αναλυτικών προγραμμάτων. Πρόσθετα, η στρατηγική περιλαμβάνει δράσεις για κατάρτιση των ανέργων με σκοπό να αποκτήσουν τις κατάλληλες γνώσεις, δεξιότητες και νοοτροπία σε τομείς με προοπτική για ανάπτυξη, τοποθετήσεις ανέργων σε θέσεις εργασίας για την απόκτηση εργασιακής πείρας σε επιχειρήσεις/οργανισμούς και την ενίσχυση του συστήματος μαθητείας.

Το Σχεδιάγραμμα 9 παρουσιάζει διαγραμματικά το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης της Κύπρου με επικέντρωση στην ΕΕΚ.

Σχεδιάγραμμα 9. Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης της Κύπρου

Σημείωση: ISCED-P 2011.

Πηγή: Cedefop και ReferNet Cyprus.

2.2 Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ρυθμιζόμενη από το κράτος

Η ρυθμιζόμενη από το κράτος ΕΕΚ αναφέρεται σε καθορισμένα προσόντα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όπως διπλώματα, πτυχία ή πιστοποιητικά καθώς και τις δημόσιες ή ιδιωτικές διόδους κατάρτισης που οδηγούν στην απόκτησή τους στο πλαίσιο του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όλες οι δραστηριότητες για παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, νομιμοποιούνται με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ή/και νόμους που θεσπίζονται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

2.2.1 Σύστημα μαθητείας

Το σύστημα μαθητείας, ήταν ένα διετές πρόγραμμα αρχικής κατάρτισης, το οποίο παρείχε πρακτική και θεωρητική κατάρτιση σε νέους που δεν είχαν ολοκληρώσει την υποχρεωτική μέση εκπαίδευση αλλά επιθυμούσαν να καταρτιστούν και να απασχοληθούν σε τεχνικά επαγγέλματα. Αυτό τερματίστηκε με την αποφοίτηση της τελευταίας σειράς μαθητευομένων τον Ιούνιο 2013 και αντικαταστάθηκε με τη Νέα Σύγχρονη Μαθητεία (ΝΣΜ), η οποία άρχισε να λειτουργεί το ακαδημαϊκό έτος 2012/13.

Το 2007, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την πρόταση για τη ΝΣΜ, η οποία παρέχει μια εναλλακτική πορεία εκπαίδευσης, κατάρτισης και ανάπτυξης σε νέους που εγκαταλείπουν το επίσημο σύστημα τυπικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, αποσκοπεί στην ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς εργασίας. Το 2015, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την ανάληψη της ευθύνης για τη λειτουργία του συνόλου του συστήματος μαθητείας από τη Διεύθυνση Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΔΜΤΕΕΚ) του ΥΠΠΑΝ, από τον Σεπτέμβριο 2015. Η βελτίωση της ποιότητας της ΝΣΜ και η ενίσχυση της σύνδεσής της με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας εφαρμόζεται όπως έχει εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Αύγουστο 2015.

Η ΝΣΜ, η οποία συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και την Κυπριακή Δημοκρατία, απευθύνεται σε νέους ηλικίας 14-21 ετών, σε δύο στάδια (προπαρασκευαστική μαθητεία και κεντρικός κορμός μαθητείας). Η συμμετοχή στη ΝΣΜ δεν είναι μέρος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και είναι δωρεάν. Η ΝΣΜ στοχεύει σε δύο ξεχωριστές ομάδες μαθητών:

- (α) Μαθητές που δεν έχουν συμπληρώσει την υποχρεωτική κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (τρίτη βαθμίδα γυμνασίου) μπορούν να εγγραφούν στην προπαρασκευαστική μαθητεία. Η προπαρασκευαστική μαθητεία εισήχθη για να παρέχει στήριξη στους πρόωρα αποσυρθέντες από το σχολείο μεταξύ των ηλικιών 14 και 16, εισάγοντάς τους σταδιακά στην αγορά εργασίας, δίνοντάς τους μια πρόγευση της επαγγελματικής

εκπαίδευσης και κατάρτισης και βοηθώντας τους να επιλέξουν ειδικότητα όταν συνεχίσουν στον κεντρικό κορμό μαθητείας.

- (β) Μαθητές που, είτε έχουν συμπληρώσει με επιτυχία την υποχρεωτική εκπαίδευση ή έχουν συμπληρώσει με επιτυχία την προπαρασκευαστική μαθητεία, μπορούν να εγγραφούν στον κεντρικό κορμό μαθητείας.

Η προπαρασκευαστική μαθητεία δεν περιλαμβάνει εργοδότηση, αλλά αποτελεί εναλλακτική μορφή εκπαίδευσης και κατάρτισης για μαθητές ηλικίας 14 μέχρι 16, οι οποίοι έχουν την ευκαιρία μέσα από αυτό το πρόγραμμα να αναπτύξουν τις αριθμητικές και γλωσσικές δεξιότητές τους, να εξοικειωθούν με τον κόσμο της εργασίας, να ανακαλύψουν τα ταλέντα και τις ικανότητές τους μέσα από δημιουργικές τέχνες και να συμμετέχουν σε εργαστήρια που σχετίζονται με τεχνικά επαγγέλματα. Τα εργαστήρια αυτά περιλαμβάνουν επιπλοποιία, υδραυλικά και μηχανική. Τα αναλυτικά προγράμματα αναπτύσσονται από τους εκπαιδευτές. Η συμμετοχή στα εργαστήρια είναι μέρος του προγράμματος και δεν οδηγεί σε ατομικά προσόντα. Οι μαθητές επίσης λαμβάνουν ατομική στήριξη από ψυχολόγους ανάλογα με τις ανάγκες τους. Οι μαθητές που συμπληρώνουν με επιτυχία την προπαρασκευαστική μαθητεία (ISCED2, EQF επίπεδο 2) μπορούν να συνεχίσουν στον κεντρικό κορμό μαθητείας ή να επιστρέψουν στο σύστημα τυπικής εκπαίδευσης, εφόσον το επιθυμούν και νοουμένου ότι επιτυγχάνουν σε ειδική σειρά εξετάσεων.

Ο κεντρικός κορμός μαθητείας έχει τριετή διάρκεια και περιλαμβάνει τόσο ιδρυματική όσο και ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση. Οι μαθητευόμενοι υπογράφουν συμβόλαιο με τον εργοδότη τους το οποίο ρυθμίζει κυρίως τους όρους εργοδότησής τους. Οι μαθητευόμενοι ακολουθούν ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση τρεις μέρες την εβδομάδα όπου αμείβονται για την εργασία τους και λαμβάνουν θεωρητική κατάρτιση δύο μέρες την εβδομάδα όπου παρακολουθούν μαθήματα στις ΤΕΣΕΚ.

Έχουν αναπτυχθεί νέα αναλυτικά προγράμματα για τη μηχανική αυτοκινήτων, υδραυλικά/εγκατάσταση κεντρικών θερμάνσεων, συγκολλήσεις/μεταλλικές κατασκευές, ζαχαροπλαστική/αρτοποιία, ξυλουργική/επιπλοποιία, ηλεκτρικές εγκαταστάσεις και επιδιόρθωση οικιακών συσκευών από εκπαιδευτές που επιλέγηκαν μετά από διαγωνισμό. Τα αναλυτικά προγράμματα αναπτύχθηκαν για τα θεωρητικά μαθήματα του κεντρικού κορμού μαθητείας, όπως Ελληνικά, μαθηματικά, φυσική, Αγγλικά, πληροφορική και τεχνικές ειδικότητες. Τα αναλυτικά προγράμματα των τεχνικών ειδικοτήτων ενσωματώνουν τα πρότυπα επαγγελματικών προσόντων που έχουν αναπτυχθεί από την ΑνΑΔ (βλέπε 3.2.2). Το περιεχόμενο της ιδρυματικής κατάρτισης είναι βασισμένο σε πλάνο κατάρτισης που αναπτύσσεται από κοινού από τον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευτή στην επιχείρηση και συμφωνείται με τον εργοδότη.

Η ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση του μαθητευομένου παρακολουθείται με τακτικές επισκέψεις του εκπαιδευτή στην επιχείρηση και την ετοιμασία μηνιαίας έκθεσης η οποία υποβάλλεται στον λειτουργό μαθητείας.

Οι εκπαιδευτές της θεωρητικής κατάρτισης που λαμβάνει χώρα στο σχολείο είναι εκπαιδευτές της Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΤΕΕΚ) και λαμβάνουν την ίδια κατάρτιση με αυτή που περιγράφεται στο μέρος 2.2.2. Μετά την ανάπτυξη των νέων αναλυτικών προγραμμάτων, έχει εφαρμοστεί πρόγραμμα κατάρτισης εκπαιδευτών της προπαρασκευαστικής μαθητείας. Οι εκπαιδευτές των μαθητευομένων στις επιχειρήσεις συνήθως δε λαμβάνουν κατάρτιση. Εντούτοις, η αναβάθμιση της ΝΣΜ περιλαμβάνει μέτρα για παροχή κατάλληλης κατάρτισης σε όλους τους εκπαιδευτές, καθηγητές και συμβούλους των μαθητευομένων.

Η αξιολόγηση των μαθητευομένων για τη θεωρητική κατάρτιση που λαμβάνουν στις τεχνικές σχολές ακολουθεί τις διαδικασίες του εκπαιδευτικού συστήματος με διαγωνίσματα και τελικές γραπτές εξετάσεις. Κατά την πρακτική κατάρτιση, οι μαθητευόμενοι αξιολογούνται από τους επόπτες τους. Ο βαθμός τους αναγράφεται σε πιστοποιητικό (ISCED 2A, EQF επίπεδο 3) το οποίο απονέμεται στους μαθητευομένους που ολοκληρώνουν με επιτυχία το πρόγραμμα. Η αξιολόγηση των μαθητών της προπαρασκευαστικής μαθητείας αποτελείται από συνδυασμό της παρακολούθησης και της συμπεριφοράς τους κατά τη διάρκεια του έτους, της ατομικής εργασίας τους κατά τη διάρκεια του έτους και της απόδοσής τους στις τελικές εξετάσεις στα μαθήματα Ελληνικής γλώσσας και μαθηματικών. Το πιστοποιητικό μαθητείας επιτρέπει την πρόσβαση σε σημαντικό αριθμό ρυθμιζόμενων επαγγελμαμάτων (όπως εργολάβων οικοδομών και ηλεκτρολόγων), νοουμένου ότι τηρούνται όλες οι άλλες πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017/18, 77 μαθητές εγγράφηκαν στην προπαρασκευαστική μαθητεία και 239 μαθητευόμενοι φοίτησαν στον κεντρικό κορμό στις ειδικότητες μηχανική αυτοκινήτων, ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, κομμωτική, ξυλουργικά/κατασκευή επίπλων και ζαχαροπλαστική/αρτοποιία. Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει τον αριθμό μαθητευομένων που εγγράφηκαν στο σύστημα μαθητείας, κατά έτος.

Πίνακας 9. Αριθμός μαθητευομένων που εγγράφηκαν στο σύστημα μαθητείας, κατά έτος

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Προπαρασκευαστική	91	86	73	77
1 ^ο έτος κεντρικού κορμού	71	85	71	79
2 ^ο έτος κεντρικού κορμού	20	55	57	47
3 ^ο έτος κεντρικού κορμού	7	16	37	36

Πηγή: Κέντρο Παραγωγικότητας και Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας.

Το Συμβούλιο Μαθητείας, το οποίο έχει την ευθύνη για την εποπτεία της λειτουργίας του συστήματος μαθητείας, έχει τριμερή χαρακτήρα. Ο σχεδιασμός της ΝΣΜ είναι το αποτέλεσμα εκτενών και διεξοδικών διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους.

Τον Απρίλιο του 2017, η Κυπριακή Κυβέρνηση ξεκίνησε ένα κοινό έργο με το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop). Ο στόχος είναι η διεξοδική ανάλυση του εθνικού συστήματος μαθητείας. Έγιναν συνεντεύξεις με μαθητευόμενους και τις εμπλεκόμενες εταιρείες και πραγματοποιήθηκαν φόρουμ ανταλλαγής απόψεων. Το συγκεκριμένο έργο σκοπεύει να βοηθήσει τους εθνικούς φορείς να προγραμματίσουν την περαιτέρω ανάπτυξη του εθνικού συστήματος μαθητείας. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Δεκέμβριο του 2018.

2.2.2 Ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Η ΕΕΚ στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρέχεται σε μαθητές ηλικίας 15-18 ετών στις τεχνικές σχολές και τις εσπερινές τεχνικές σχολές, καθώς και στα απογευματινά και βραδινά τμήματα των τεχνικών σχολών σε ενήλικες. Η ΜΤΕΕΚ προσφέρει ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων αρχικής εκπαίδευσης σε αποφοίτους κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνασίου) και ενήλικες.

2.2.2.1 Ανώτερη δευτεροβάθμια τυπική αρχική τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της ανώτερης δευτεροβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσης παρέχονται δωρεάν, τόσο για τη θεωρητική όσο και για την πρακτική κατεύθυνση. Η διάρκεια σπουδών είναι τρία χρόνια για κάθε κατεύθυνση. Οι μαθητές επιλέγουν την ειδικότητά τους κατά το πρώτο έτος των σπουδών τους.

Οι δύο κατευθύνσεις συνδυάζουν μαθήματα γενικής και τεχνολογικής εκπαίδευσης και εργαστηριακής εξάσκησης. Από το ακαδημαϊκό έτος 2016/17, η πρακτική κατάρτιση των μαθητών στις επιχειρήσεις έχει αυξηθεί. Στο τέλος του πρώτου και δεύτερου έτους των σπουδών τους, μεταξύ του Ιουνίου και

Αυγούστου, οι μαθητές της πρακτικής κατεύθυνσης τοποθετούνται σε επιχειρήσεις για τέσσερις εβδομάδες το έτος. Οι μαθητές της θεωρητικής κατεύθυνσης τοποθετούνται σε επιχειρήσεις στο τέλος του πρώτου και δεύτερου έτους των σπουδών, για δύο εβδομάδες το έτος.

Τα προγράμματα που προσφέρονται περιλαμβάνουν ποικιλία από κλάδους στη θεωρητική και πρακτική κατεύθυνση. Παραδείγματα από αυτούς είναι: μηχανολογία, ηλεκτρολογία, πολιτική μηχανική και αρχιτεκτονική, ξενοδοχειακές και επισιτιστικές τέχνες, επιπλοποιία, βιομηχανικό σχέδιο, γεωργία, ένδυση και εφαρμοσμένες τέχνες.

Τα κριτήρια αξιολόγησης των μαθητών περιλαμβάνουν συμμετοχή στην τάξη, εργασία στο εργαστήριο, γραπτές εργασίες, εκθέσεις, διαγωνίσματα και τελικές εξετάσεις.

Με την επιτυχή συμπλήρωση του κάθε προγράμματος, απονέμονται απολυτήρια ισάξια με εκείνα που απονέμουν οι σχολές μέσης γενικής εκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, οι απόφοιτοι της ΜΤΕΕΚ έχουν τη δυνατότητα να εισαχθούν σε πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Τα προσόντα που αποκτούνται (ISCED 354, EQF επίπεδο 4) παρέχουν πρόσβαση σε ρυθμιζόμενα επαγγέλματα υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλες οι άλλες απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας.

Οι καθηγητές χρειάζεται να κατέχουν κατάλληλο δίπλωμα στον τομέα εξειδίκευσής τους ή πτυχίο σχετικό με το θέμα που θα διδάξουν. Η προϋπηρεσιακή κατάρτιση είναι υποχρεωτική για όλους τους νεοδιοριζόμενους στην Εκπαιδευτική Υπηρεσία. Η συνεχιζόμενη ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση αποτελείται από υποχρεωτικά προγράμματα κατάρτισης τα οποία διεξάγονται δύο φορές το χρόνο και καλύπτουν όλους τους κλάδους σπουδών που παρέχονται στις ΤΕΣΕΚ, καθώς και προαιρετικά προγράμματα κατάρτισης που διεξάγονται το απόγευμα και είναι ανοικτά και δωρεάν για όλους τους καθηγητές. Σύμφωνα με το πλαίσιο κατάρτισης για τους καθηγητές, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Αύγουστο 2015, κάθε καθηγητής υποχρεούται να συμπληρώσει 50 ώρες επαγγελματικής κατάρτισης, η οποία περιλαμβάνει παρακολούθηση σεμιναρίων, συνεδρίων και άλλες δραστηριότητες, σε περίοδο δύο ετών.

Η ανάπτυξη των αναλυτικών προγραμμάτων είναι μια συλλογική προσπάθεια στην οποία εμπλέκεται το προσοντούχο προσωπικό της ΜΤΕΕΚ, εμπειρογνώμονες από άλλα ιδρύματα κατάρτισης, μέλη του συμβουλευτικού σώματος τεχνικής εκπαίδευσης, συνδικαλιστικές και εργοδοτικές οργανώσεις. Το αναλυτικό πρόγραμμα εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο προτού εφαρμοστεί.

Η αναδιάρθρωση της ΜΤΕΕΚ προωθείται στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, με την άμεση συμμετοχή και συνεργασία των ενδιαφερόμενων φορέων (ΥΠΠΑΝ, 2004). Η ποιότητα και αποδοτικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης βελτιώθηκε μέσα από την περαιτέρω ανάπτυξη της υποδομής των ΤΕΣΕΚ και την εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας στα αναλυτικά προγράμματα. Το 'Στρατηγικό Σχέδιο για το Σύστημα Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης 2015-20' (ΥΠΠΑΝ, 2015), το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Απρίλιο 2015 και η 'Πρόταση για αναβάθμιση της μέσης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης', η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο 2015, περιλαμβάνουν μέτρα που στοχεύουν στην περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας της ΜΤΕΕΚ και στην απόκτηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων από τους μαθητές οι οποίες απαιτούνται από την αγορά εργασίας.

Τα νέα αναλυτικά προγράμματα που εφαρμόζονται από το ακαδημαϊκό έτος 2016/17, αναμένεται να καταστήσουν πιο ελκυστική την ΕΕΚ και θα ταυτίσουν τις παρεχόμενες ειδικότητες με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες που χρειάζονται για να γίνουν πιο ανταγωνιστικοί στην αγορά εργασίας. Σχετική είναι η ενσωμάτωση στοιχείων επιχειρηματικότητας στα αναλυτικά προγράμματα, η ανάπτυξη στενής σύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ της ΜΤΕΕΚ και της βιομηχανίας και η μεταρρύθμιση και αναβάθμιση του προγράμματος τοποθέτησης στη βιομηχανία. Τα αναθεωρημένα αναλυτικά προγράμματα είναι προσανατολισμένα προς τα μαθησιακά αποτελέσματα και βασίζονται στο ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων για την ΕΕΚ (ECVET).

Οι εγγραφές στη ΜΤΕΕΚ το 2017/18 περιλαμβάνουν 4 635 μαθητές στη θεωρητική και πρακτική κατεύθυνση συμπεριλαμβανομένων των βραδινών μαθημάτων των ΤΕΣΕΚ. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 10, οι μαθητές στις ΤΕΣΕΚ είναι μόνο 16.7% των μαθητών ανώτερης μέσης εκπαίδευσης, καθώς οι περισσότεροι μαθητές προτιμούν να ακολουθήσουν τη γενική εκπαίδευση. Το ποσοστό αυτό είναι ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά στις ευρωπαϊκές χώρες και πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 48.1% το 2014/15. Η πρόσφατη οικονομική κρίση που αντιμετώπισε η Κύπρος, μαζί με τις προσπάθειες για αύξηση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συνέβαλαν σε σημαντική αύξηση του αριθμού των μαθητών που επιλέγουν να εγγραφούν σε τεχνικές σχολές. Πρόσθετα, έχουν γίνει σημαντικές βελτιώσεις όσον αφορά στην απόδοση των μαθητών που εγγράφονται στις ΤΕΣΕΚ. Λόγω της σημαντικής αύξησης του αριθμού μαθητών που ενδιαφέρονται να εγγραφούν στις ΤΕΣΕΚ και του περιορισμένου αριθμού διαθέσιμων θέσεων,

για τις εγγραφές από ακαδημαϊκό έτος 2014/15, έχει εισαχθεί σύστημα αξιολόγησης των μαθητών.

Πίνακας 10. Μαθητές ανώτερης μέσης εκπαίδευσης κατά κατεύθυνση (γενική/επαγγελματική)

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17*
Επαγγελματικά προγράμματα ανώτερης μέσης εκπαίδευσης	12.7	13.2	13.6	15.1	15.6	16.7	16.7
Γενικά προγράμματα ανώτερης μέσης εκπαίδευσης	87.3	86.8	86.4	84.9	84.4	83.3	83.3

Σημείωση*: Εκτίμηση
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018α).

Οι συνολικές δημόσιες δαπάνες για τη ΜΤΕΕΚ υπολογίστηκαν στα €56.7 εκατομμύρια για το 2016 (Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου). Το μερίδιο των δημοσίων δαπανών στη ΜΤΕΕΚ υπολογίστηκε στο 4.8% των συνολικών δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση το 2016.

2.2.2.2 Τυπική αρχική επαγγελματική εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας

Εσπερινές Σχολές Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Το ΥΠΠΑΝ προσφέρει προγράμματα τυπικής εκπαίδευσης δωρεάν, τόσο στη θεωρητική όσο και στην πρακτική κατάρτιση, μέσα από δύο Εσπερινές Σχολές Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΕΣΤΕΕ), μία στη Λευκωσία και μία στη Λεμεσό, με στόχο την προώθηση της συμμετοχής στη ΜΤΕΕΚ και την ένταξη των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο στην αγορά εργασίας και την κοινωνία γενικότερα. Τα προγράμματα είναι ισοδύναμα με τα προγράμματα κανονικής εκπαίδευσης της ΜΤΕΕΚ (ISCED 354, EQF επίπεδο 4), τα οποία προσφέρονται στις ΤΕΣΕΚ. Οι ΕΣΤΕΕ παρέχουν προγράμματα σπουδών στους κλάδους της μηχανολογίας, ηλεκτρολογίας, πολιτικής μηχανικής και αρχιτεκτονικής και ξενοδοχειακών και επισιτιστικών τεχνών. Εντούτοις, έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν προγράμματα σπουδών τα οποία να καλύπτουν όλους τους κλάδους που παρέχονται στις ΤΕΣΕΚ, νοουμένου ότι ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν τουλάχιστον οκτώ μαθητές.

Η διάρκεια σπουδών κυμαίνεται από ένα μέχρι τέσσερα χρόνια, ανάλογα με το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των μαθητών. Η φοίτηση είναι δωρεάν και οδηγεί στην απόκτηση απολυτηρίου το οποίο έχει την ίδια νομική υπόσταση με αυτό

που απονέμεται από τη μέση γενική εκπαίδευση, το ενιαίο λύκειο, καθώς και από τις ΤΕΣΕΚ. Έτσι, οι απόφοιτοι έχουν την ευκαιρία να ανταγωνιστούν για μια θέση σε ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο ή το εξωτερικό, ή να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Κατά το 2016/17 και 2017/18, 211 και 249 μαθητές, αντίστοιχα, παρακολούθησαν προγράμματα στις ΕΣΤΕΕ. Το 2016, οι δαπάνες για την εσπερινή μέση γενική εκπαίδευση και τις εσπερινές τεχνικές σχολές ανήλθαν στα €6.2 εκατομμύρια (Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου), συμπεριλαμβανομένων των μισθών των καθηγητών.

Τριετή προγράμματα απογευματινών και βραδινών τμημάτων τεχνικών σχολών

Τα τριετή προγράμματα παρέχονται με τη μορφή απογευματινών και βραδινών τμημάτων σε τεχνικές σχολές, που λειτουργούν υπό την επίβλεψη της ΔΜΤΕΕΚ. Παρέχουν ποικιλία προγραμμάτων σπουδών όπως υδραυλικά, ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, ηλεκτρολογία, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, μηχανική αυτοκινήτων, μαγειρική και γραφικές τέχνες. Ο στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι να προσφέρουν, με μειωμένα δίδακτρα, συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση σε εργαζομένους ή άνεργους ενήλικες, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας σε τομείς όπου παρατηρούνται ελλείψεις ειδικευμένων εργατών. Με την επιτυχή ολοκλήρωση των τριετών προγραμμάτων, απονέμονται απολυτήρια που είναι ισάξια με αυτά που απονέμουν οι σχολές ανώτερης μέσης γενικής ή τεχνικής εκπαίδευσης, όσον αφορά στο τεχνικό σκέλος. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές που έχουν αποφοιτήσει από την ανώτερη μέση εκπαίδευση, μπορούν να αποκτήσουν ένα δεύτερο απολυτήριο στον κλάδο της επιλογής τους.

2.2.3 Τριτοβάθμια μη-πανεπιστημιακή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Το 2012, το ΥΠΠΑΝ σε συνεργασία με το ΥΕΠΚΑ και άλλους φορείς, ίδρυσε τα ΜΙΕΕΚ, με τη συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ, τα οποία προσφέρουν περαιτέρω τεχνική εξειδίκευση από το ακαδημαϊκό έτος 2012/13. Ανάμεσα στις κύριες προτεραιότητες της ΔΜΤΕΕΚ, ως η αρμόδια διεύθυνση για τα ΜΙΕΕΚ, ήταν η θεσμοθέτησή τους ως δημόσια σχολή τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αυτό επιτεύχθηκε τον Απρίλιο του 2017, αφού μετά από την πιστοποίησή τους από τον ΔΙΠΑΕ, αποτελούν Δημόσιες Σχολές Ανώτερης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Οι σπουδαστές που φοιτούν στα ινστιτούτα αυτά, ιδίως όσοι επιθυμούν να ενταχθούν άμεσα στην αγορά εργασίας, έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν ή να

ολοκληρώσουν την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευσή τους (ISCED 454, EQF επίπεδο 5). Τα ινστιτούτα προσφέρουν ευκαιρίες στους πολίτες της Κύπρου, ιδιαίτερα στους νέους, για απόκτηση, βελτίωση ή αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων τους, έτσι ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για ένταξη στην αγορά εργασίας.

Τα ΜΙΕΕΚ λειτουργούν σε υφιστάμενες τεχνικές σχολές ως δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα, υπό την ευθύνη και εποπτεία του ΥΠΠΑΝ. Τα προγράμματα είναι διετούς διάρκειας και προσφέρονται σε πενήνημερη βάση. Η φοίτηση είναι δωρεάν και περιλαμβάνει μάθηση στην εργασία, η οποία αποτελεί υποχρεωτικό μέρος των αναλυτικών προγραμμάτων και διαρκεί έξι εβδομάδες σε κάθε ακαδημαϊκό έτος. Επιλέγονται κατάλληλες επιχειρήσεις και βιομηχανικές μονάδες με κριτήριο την ικανότητά τους να εφαρμόσουν το σχέδιο εργασίας των σπουδαστών, παρέχοντας τις απαραίτητες δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται για το επιλεγμένο πρόγραμμα σπουδών τους. Κατά τη διάρκεια της μάθησης στην εργασία, ο εκπαιδευτής, ο οποίος είναι υπεύθυνος για κάθε πρόγραμμα σπουδών, παρακολουθεί την πρόοδο των σπουδαστών. Οι εκπαιδευόμενοι δεν αμείβονται για την εργασία τους. Πρόσθετα, η πρακτική εκπαίδευση παρέχεται σε εργαστήρια στις εγκαταστάσεις των τεχνικών σχολών.

Τα προσφερόμενα προγράμματα έχουν καθοριστεί μετά από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους που συμμετέχουν στο Κυπριακό Συμβούλιο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών (ΚΥΣΑΤΣ), στη βάση των εμπειριών τους και της γνώσης για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η διατήρηση της ευελιξίας και συνέχειας των προγραμμάτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αποτελεί μια συνεχή διαδικασία, αφού τυγχάνουν αξιολόγησης, αναθεώρησης και επικαιροποίησης πάνω σε ετήσια βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις των σχετικών κοινωνικών εταίρων και φορέων, καθώς και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, οι οποίες καθορίζονται μετά από έρευνα σχετικά με τις προοπτικές απασχόλησης στην Κύπρο.

Τα προγράμματα που προσφέρονται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018/19, τα οποία έχουν πιστοποιηθεί από το ΔΙΠΑΕ, είναι τα ακόλουθα:

- (α) Αρτοποιία – Ζαχαροπλαστική
- (β) Δίκτυα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Επικοινωνιών
- (γ) Ηλεκτρομηχανολογικές – Ψυκτικές Εγκαταστάσεις στη Βιομηχανία
- (δ) Βιομηχανικοί και Οικιακοί Αυτοματισμοί
- (ε) Βιολογικές Κηπευτικές Καλλιέργειες
- (στ) Διαχείριση Αγορών και Προμηθειών - Ναυτιλιακά
- (ζ) Γαλακτοκομία - Τυροκομία
- (η) Τεχνολογία CNC - Ξυλουργική Βιομηχανία

Κατά το 2016/17 και 2017/18, 246 και 303 σπουδαστές, αντίστοιχα, παρακολούθησαν τα προσφερόμενα προγράμματα. Καθώς η ζήτηση είναι πολύ μεγάλη και ο αριθμός των υποψηφίων υπερβαίνει τις διαθέσιμες θέσεις, εφαρμόζεται σύστημα επιλογής σπουδαστών με κριτήρια επιλεξιμότητας τα οποία ευνοούν ιδιαίτερα τους νέους ανέργους.

Άλλα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε επίπεδο τριτοβάθμιας μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης παρέχονται σε τέσσερα δημόσια ιδρύματα, τα οποία υπάγονται σε διάφορα υπουργεία, καθώς και σε 43 ιδιωτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 11, κατά το 2016/17, ο αριθμός των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο ήταν 45 263, ενώ 22 507 από αυτούς ήταν Κύπριοι φοιτητές και 22 756 ήταν ξένοι φοιτητές. Πρέπει να σημειωθεί ότι ένας σημαντικός αριθμός ξένων φοιτητών εγγράφονται σε προγράμματα εξ αποστάσεως μάθησης, χωρίς να έχουν φυσική παρουσία στην Κύπρο. Σημειώνεται επίσης ότι μεγάλος αριθμός Κυπρίων εγγράφονται σε εκπαιδευτικά ιδρύματα στο εξωτερικό.

Πίνακας 11. Ποσοστά συμμετοχής σε προγράμματα ανώτερης εκπαίδευσης κατά προσανατολισμό προγράμματος – 2016/17

	Σύνολο ISCED 5-8		ISCED 5		ISCED 6		ISCED 7		ISCED 8	
	Αριθμός		Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%
Κύπρος	45 263		4 535	10.0	21 632	47.8	17 752	39.2	1 344	3.0

Σημείωση: ISCED 2011: International Standard Classification of Education, UNESCO.

Προγράμματα ISCED 5 (EQF 5): Προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μικρής διάρκειας (2-3 χρόνια), τα οποία προσφέρουν στους συμμετέχοντες επαγγελματικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες. Είναι πρακτικής κατεύθυνσης, εξειδικευμένα σε συγκεκριμένα επαγγέλματα και προετοιμάζουν τους σπουδαστές για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Μπορούν επίσης να αποτελέσουν δίοδο σε άλλα προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Προγράμματα ISCED 6 (EQF 6): Πτυχίο (Bachelor) ή εκπαιδευτικά προγράμματα ισοδύναμου επιπέδου, τα οποία προσφέρουν στους συμμετέχοντες μια μέση ακαδημαϊκή ή/και επαγγελματικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, για την απόκτηση πρώτου πτυχίου. Είναι συνήθως θεωρητικής κατεύθυνσης.

Προγράμματα ISCED 7 (EQF 7): Μεταπτυχιακά (Master) ή εκπαιδευτικά προγράμματα ισοδύναμου επιπέδου (μεγάλης διάρκειας), τα οποία προσφέρουν στους συμμετέχοντες προχωρημένες ακαδημαϊκές ή/και επαγγελματικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, για απόκτηση δεύτερου πτυχίου ή ισοδύναμου προσόντος. Είναι συνήθως θεωρητικής κατεύθυνσης.

Προγράμματα ISCED 8 (EQF 8): Διδακτορικά εκπαιδευτικά προγράμματα για την απόκτηση διδακτορικού τίτλου.

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018α).

2.2.3.1 Δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Υπάρχουν τέσσερα δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης τα οποία προσφέρουν προγράμματα στη δασονομία, τις επισιτιστικές τέχνες και άλλα επαγγέλματα. Τα ιδρύματα αυτά, που λειτουργούν κάτω από την εποπτεία του αρμόδιου υπουργείου ή οργανισμού, είναι τα ακόλουθα:

- (α) Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου (ΑΞΙΚ), που λειτουργεί υπό την αιγίδα του ΥΕΠΚΑ,
- (β) Δασικό Κολέγιο, που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ), αν και η λειτουργία του έχει προσωρινά ανασταλεί,
- (γ) Σχολή Ξεναγών, που λειτουργεί (όποτε παρίσταται ανάγκη) υπό την αιγίδα του Υφυπουργείου Τουρισμού,
- (δ) Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου, που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης (ΥΔΔΤ).

Τα βασικά προσόντα εισδοχής που απαιτούνται από τα δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η συμπλήρωση των 12 χρόνων δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης, που πιστοποιείται από το απολυτήριο του λυκείου ή της τεχνικής σχολής. Η επιλογή υποψηφίων βασίζεται στην επιτυχία του καθενός στις παγκύπριες εξετάσεις και σε ορισμένες περιπτώσεις σε προφορική εξέταση.

Οι Κύπριοι φοιτητές και οι φοιτητές από άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ δεν πληρώνουν δίδακτρα. Σε ορισμένα ιδρύματα όλοι οι φοιτητές λαμβάνουν δωρεάν διαμονή και σίτιση. Οι αλλοδαποί φοιτητές, αν υπάρχουν, έχουν υποχρέωση να πληρώνουν δίδακτρα για να φοιτούν σε αυτά τα ιδρύματα, καταβάλλοντας τα σχετικά ποσά απευθείας στο ίδρυμα.

Οι σπουδές οργανώνονται σε προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση διπλώματος, τα οποία περιλαμβάνουν διάφορες ειδικότητες. Το αρμόδιο υπουργείο κάθε ιδρύματος εγκρίνει το εκάστοτε πρόγραμμα, αν και σε μεγάλο βαθμό ο σχεδιασμός των αναλυτικών προγραμμάτων γίνεται από τα ίδια τα ιδρύματα. Τα προγράμματα περιλαμβάνουν επαγγελματικές σπουδές και πρακτική κατάρτιση.

Οι φοιτητές αξιολογούνται με γραπτές εξετάσεις που διεξάγονται στο τέλος, αλλά συχνά και στο μέσο του εξαμήνου. Οι επιδόσεις τους σε εργαστήρια, εργασίες και πρακτική κατάρτιση, αξιολογούνται και περιλαμβάνονται στην τελική βαθμολόγηση. Εκτός από τις ενότητες μαθημάτων, οι φοιτητές αναμένονται να ετοιμάσουν και να υποβάλουν τελική γραπτή εργασία.

Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος, το οποίο διαρκεί ένα με τρία χρόνια, οδηγεί στην απόκτηση πτυχίου ή ανώτερου διπλώματος που απονέμει το ίδρυμα (ISCED 554).

Ανάλογα με τις απαιτήσεις της θέσης απασχόλησής τους, οι καθηγητές πρέπει να κατέχουν κατάλληλο δίπλωμα στον τομέα εξειδίκευσής τους ή πτυχίο σχετικό με το θέμα που διδάσκουν. Απαιτείται επίσης επαγγελματική εμπειρία στον τομέα εξειδίκευσής τους. Η προϋπηρεσιακή κατάρτιση συνήθως δεν είναι απαραίτητη. Μόνο στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου η προϋπηρεσιακή κατάρτιση είναι απαραίτητη. Η συνεχιζόμενη ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των

εκπαιδευτών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα δημόσια ιδρύματα είναι συνήθως πρακτική, παρόλο που έχει προαιρετικό χαρακτήρα.

2.2.3.2 *Ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης*

Τα ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχουν ένα ευρύ φάσμα ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προγραμμάτων σπουδών σε διάφορα επίπεδα (μονοετές ή διετές δίπλωμα, τριετές ανώτερο δίπλωμα, τετραετές πτυχίο και μονοετές ή διετές μεταπτυχιακό) στα ακόλουθα πεδία: γραμματειακές σπουδές, αισθητική, μαγειρική, μουσική, τέχνη και θέατρο, σχέδιο, τουρισμός και ξενοδοχειακή διοίκηση, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, κοινωνικές επιστήμες, εκπαίδευση, επιχειρηματικές σπουδές, διοίκηση και μηχανική. Η γλώσσα διδασκαλίας για τα περισσότερα προγράμματα είναι η αγγλική, γεγονός που προσελκύει εκπαιδευτικούς και φοιτητές από άλλες χώρες. Πρόσθετα από αυτά, αριθμός ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχουν ακαδημαϊκά προγράμματα σπουδών, βασισμένα σε συμφωνίες δικαιόχρησης, με περισσότερα από 10 ευρωπαϊκά πανεπιστήμια σύμφωνα με τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Από το 1996, η ίδρυση και λειτουργία όλων των ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ρυθμίζεται από νόμο. Κάθε ίδρυμα καθορίζει το ίδιο τους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας του, τα απαιτούμενα κριτήρια εισαγωγής και αξιολόγησης, τους τίτλους που απονέμονται, τα δίδακτρα και τις αμοιβές των εκπαιδευτικών.

Οι καθηγητές στα ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να κατέχουν τα κατάλληλα προσόντα για τα προγράμματα που διδάσκουν. Η επαγγελματική και διδακτική πείρα θεωρείται επιπρόσθετο προσόν. Η συνεχιζόμενη ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των εκπαιδευτών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα ιδιωτικά κολέγια είναι προαιρετική, αλλά σε ορισμένα ιδρύματα υπάρχουν διαθέσιμα κονδύλια για στήριξη της αναβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών.

Τα προγράμματα σπουδών των ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αξιολογούνται και πιστοποιούνται από το ΔΙΠΑΕ.

2.3 Άλλες μορφές παροχής κατάρτισης

Στις άλλες μορφές παροχής κατάρτισης περιλαμβάνονται προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που δεν οδηγούν στην απόκτηση τυπικών προσόντων αλλά στην επαγγελματική ανάπτυξη και επικαιροποίηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων, και απευθύνονται σε ενήλικες, εργαζομένους,

ανέργους και άλλες ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

2.3.1 Κατάρτιση για εργαζομένους

Οι κύριοι φορείς που προωθούν την παροχή κατάρτισης για εργαζομένους είναι η ΑνΑΔ, το ΥΠΠΑΝ, το ΥΕΠΚΑ και άλλα υπουργεία και δημόσια ιδρύματα. Επιπλέον, ιδιωτικά ιδρύματα, όπως κολέγια, ιδρύματα κατάρτισης, συμβουλευτικοί οίκοι και επιχειρήσεις παρέχουν διάφορα προγράμματα για ενήλικες, συμπεριλαμβανομένων αρκετών που δεν επιχορηγούνται από την ΑνΑΔ.

2.3.1.1 Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου

Η παροχή προγραμμάτων κατάρτισης για εργαζομένους έχει ενθαρρυνθεί και ενισχυθεί κυρίως μέσα από την έγκριση και την επακόλουθη επιχορήγηση δραστηριοτήτων κατάρτισης από την ΑνΑΔ, έναν ημικρατικό οργανισμό τα έσοδα του οποίου προέρχονται από το τέλος ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού που καταβάλλουν όλοι οι εργοδότες, με εξαίρεση την Κυβέρνηση. Οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι αυτοαπασχολούμενοι εξαιρούνται από τη σφαίρα αρμοδιοτήτων της ΑνΑΔ. Η ΑνΑΔ διοικείται από 13μελές Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από εκπροσώπους της Κυβέρνησης, των εργοδοτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Όσον αφορά την παροχή κατάρτισης, η ΑνΑΔ επιχορηγεί διάφορες δραστηριότητες κατάρτισης, οι οποίες εφαρμόζονται από δημόσια και ιδιωτικά κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης και επιχειρήσεις, που απευθύνονται κυρίως σε εργαζομένους:

- (α) τα Μονοεπιχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης στην Κύπρο, παρέχουν κίνητρα σε εργοδότες για να σχεδιάζουν και να οργανώνουν προγράμματα κατάρτισης που εφαρμόζονται από εσωτερικούς ή εξωτερικούς εκπαιδευτές για κάλυψη των αναγκών κατάρτισης των εργοδοτούμενων τους. Κατά το 2017, 35 000 εργοδοτούμενοι επωφελήθηκαν από το σχέδιο και οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν σε πάνω από €5.2 εκ.
- (β) τα Μονοεπιχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης στο Εξωτερικό, παρέχουν κίνητρα σε εργοδότες για να συμμετέχουν με εργοδοτούμενους τους σε προγράμματα στο εξωτερικό με απώτερο σκοπό τη μεταφορά στην Κύπρο γνώσεων και δεξιοτήτων σε θέματα που σχετίζονται με την εισαγωγή καινοτομιών, νέας τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Κατά το 2017, περίπου 170 εργοδοτούμενοι επωφελήθηκαν από το σχέδιο και οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν περίπου σε €350 000.

- (γ) τα Πολυπαραχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης – Συνήθη, παρέχουν συνεχιζόμενη κατάρτιση για κάλυψη των αναγκών κατάρτισης των εργαζομένων μέσα από τη συμμετοχή τους σε προγράμματα κατάρτισης που εφαρμόζονται από δημόσια ή ιδιωτικά ιδρύματα κατάρτισης και οργανισμούς. Τα προγράμματα καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης και όλα τα επαγγέλματα. Κατά το 2017, περισσότερο από 12 000 εργοδοτούμενοι επωφελήθηκαν από το σχέδιο και οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν σε περίπου €4.3 εκ.
- (δ) τα Πολυεπιχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης - Ζωτικής Σημασίας, παρέχουν συνεχιζόμενη κατάρτιση για κάλυψη των αναγκών κατάρτισης των εργαζομένων μέσα από τη συμμετοχή τους σε προγράμματα κατάρτισης σε θέματα υψηλής προτεραιότητας. Κατά το 2017, 1 300 συμμετέχοντες επωφελήθηκαν από το σχέδιο και οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν σε €2 εκ.

2.3.1.2 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Το ΥΠΠΑΝ παρέχει συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση σε εργαζομένους μέσα από τα μονοετή και τριετή προγράμματα των απογευματινών και βραδινών τμημάτων των τεχνικών σχολών και είναι υπεύθυνο για την κατάρτιση των καθηγητών μέσης εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο των απογευματινών και βραδινών τμημάτων των τεχνικών σχολών, η ΔΜΤΕΕΚ του ΥΠΠΑΝ προσφέρει, με μειωμένα δίδακτρα, μονοετή προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση πιστοποιητικού και τριετή προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση απολυτηρίου ισάξιου με εκείνο που απονέμουν οι σχολές ΜΤΕΕΚ όσον αφορά το τεχνικό μέρος. Παρέχουν ποικιλία προγραμμάτων όπως υδραυλικά, ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, ηλεκτρολογία, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, μηχανική αυτοκινήτων, μαγειρική και γραφικές τέχνες. Στόχος των προγραμμάτων είναι να παρέχουν συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση σε εργαζομένους και να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Για τη συμμετοχή στα προγράμματα, δεν απαιτούνται συγκεκριμένα προσόντα, ενώ συνήθως οι μέθοδοι διδασκαλίας διαφέρουν ανάλογα με το πρόγραμμα.

2.3.1.3 Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Το ΥΕΠΚΑ είναι υπεύθυνο για το Κέντρο Παραγωγικότητας Κύπρου (ΚΕΠΑ), το οποίο προσφέρει προγράμματα μικρής διάρκειας για εργαζομένους, με έμφαση στα τεχνικά επαγγέλματα και τη διοίκηση επιχειρήσεων, καθώς και για το ΑΞΙΚ, το οποίο προσφέρει προγράμματα αναβάθμισης γνώσεων και δεξιοτήτων σε εργαζομένους στον τομέα των ξενοδοχείων και εστιατορίων.

2.3.1.4 Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος

Το ΥΓΑΑΠ έχει την ευθύνη για την κατάρτιση των γεωργών, των δασοπόνων και αποφοίτων δασοπονίας. Ενώ η κατάρτιση των δασοπόνων και αποφοίτων δασοπονίας είναι ευθύνη του Τμήματος Δασών, η κατάρτιση των γεωργών εμπίπτει κυρίως στις αρμοδιότητες του Τμήματος Γεωργίας. Η πλειοψηφία των προγραμμάτων κατάρτισης παρέχεται από τα Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης (ΚΕΓΕ) του Τμήματος Γεωργίας. Από τον Μάρτιο 2017 μέχρι τον Φεβρουάριο 2018, 4 890 γεωργοί συμμετείχαν σε 213 προγράμματα εκπαίδευσης.

2.3.1.5 Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης

Η Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης (ΚΑΔΔ), ο προϋπολογισμός της οποίας για το 2018 ήταν €1 259 172, αποτελεί το κέντρο μάθησης και ανάπτυξης των δημοσίων υπαλλήλων στην Κύπρο. Ιδρύθηκε το 1991 στη βάση της απόφασης αρ. 35.582 του Υπουργικού Συμβουλίου, με αποστολή να συνεισφέρει στη συνεχή βελτίωση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης προς όφελος του πολίτη και της κοινωνίας, κυρίως μέσω της ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικής μάθησης για τη δημόσια διοίκηση, τόσο σε ατομικό, όσο και σε ομαδικό και οργανωσιακό επίπεδο. Το όραμα της ΚΑΔΔ είναι να συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στη δημιουργία μιας σύγχρονης, πολιτοκεντρικής δημόσιας διοίκησης, με το να είναι ένας υποδειγματικός οργανισμός μάθησης της δημόσιας διοίκησης.

Οι δραστηριότητες της ΚΑΔΔ που συμβάλλουν στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων, της αποστολής και του οράματός της, περιλαμβάνουν (α) τον σχεδιασμό και την οργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης και άλλης μορφής δραστηριοτήτων μάθησης τόσο σε αίθουσες διδασκαλίας όσο και στον χώρο εργασίας, (β) την ανάπτυξη στρατηγικών πρωτοβουλιών, (γ) την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, και (δ) τη διεξαγωγή εφαρμοσμένης έρευνας.

2.3.1.6 Υπουργείο Υγείας

Το Υπουργείο Υγείας έχει την ευθύνη για τη διοργάνωση και συντονισμό προγραμμάτων συνεχούς επιμόρφωσης των νοσηλευτών του δημόσιου τομέα.

2.3.1.7 Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης

Το ΥΔΔΤ είναι αρμόδιο για την κατάρτιση των αξιωματικών και λοχίων που παρέχεται από την Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου. Η Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου παρέχει επίσης κατάρτιση για τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών στα μέλη του αστυνομικού σώματος. Τα μαθήματα διδάσκονται από εξειδικευμένους εκπαιδευτές τους οποίους διορίζει το ΥΠΠΑΝ και διεξάγονται στο εργαστήριο

πληροφορικής της Αστυνομικής Ακαδημίας Κύπρου. Τα προγράμματα διεξάγονται από το φθινόπωρο μέχρι το καλοκαίρι του επόμενου έτους.

2.3.1.8 Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης

Το Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης (ΙΔΕΠ), είναι η διαχειριστική αρχή η οποία διαχειρίζεται τον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης του ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού προγράμματος Erasmus+ για την Κύπρο. Το ΙΔΕΠ προωθεί τους στόχους και πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης. Οι κύριες δραστηριότητες του Ιδρύματος περιλαμβάνουν τη διαχείριση των κονδυλίων που παραχωρούνται στην Κύπρο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη συμμετοχή Κυπρίων δικαιούχων σχολείων/ιδρυμάτων/οργανισμών και των συμμετεχόντων τους (φοιτητές/σπουδαστές/καθηγητές/εκπαιδευτικοί/άλλοι) σε ευρωπαϊκά προγράμματα/δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Όσον αφορά τα έργα του Erasmus+ για την κινητικότητα στην ΕΕΚ (Βασική Δράση 1), για το 2018 εγκρίθηκαν 31 αιτήσεις από τις 36 που παραλήφθηκαν. Συνολικά, μέσα στους επόμενους 12 με 24 μήνες (διάρκεια έργου) θα πραγματοποιηθούν δραστηριότητες κινητικότητας για 550 μαθητές και 57 άτομα του διδακτικού προσωπικού, με συνολικό προϋπολογισμό για τα εγκεκριμένα έργα €1 569 616.

Συγκριτικά με την πρόσκληση υποβολής προτάσεων για το 2017, παρατηρήθηκε αύξηση τόσο στον αριθμό των υποβληθεισών αιτήσεων όσο και στον αριθμό των εγκεκριμένων αιτήσεων, κυρίως λόγω της αύξησης του διαθέσιμου ποσού για την ΕΕΚ. Πιο συγκεκριμένα, το 2017 παραλήφθηκαν 28 αιτήσεις από τις οποίες εγκρίθηκαν οι 26 με συνολικό προϋπολογισμό €1 351 333. Τα 26 εγκεκριμένα έργα αντιστοιχούσαν σε δραστηριότητες κινητικότητας για 488 μαθητές και 60 άτομα του διδακτικού προσωπικού.

Από το 2018, συνολικά 4 οργανισμοί έχουν αποκτήσει τον Χάρτη Κινητικότητας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Οι κάτοχοι του Χάρτη Κινητικότητας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιλέγονται μέσω διαδικασίας υποβολής αίτησης και αξιολόγησης, επιπρόσθετα από την απαίτηση συμμόρφωσής τους με τα κριτήρια επιλογής που θέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι οργανισμοί αυτοί είναι πιστοποιημένοι για εφαρμογή έργων κάτω από τη Βασική Δράση 1.

Όσον αφορά τις στρατηγικές συνεργασίες για ΕΚΚ (Βασική Δράση 2), για το 2018 έχουν εγκριθεί 3 από τις 16 αιτήσεις. Ο συνολικός προϋπολογισμός για τα εγκεκριμένα έργα ήταν €665 648. Το 2017, λήφθηκαν 13 αιτήσεις από τις οποίες εγκρίθηκαν 3 με συνολικό προϋπολογισμό €550 881.

2.3.2 Κατάρτιση για ανέργους

Τα τελευταία χρόνια, η παροχή κατάρτισης σε ανέργους απέκτησε ιδιαίτερη σημασία για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Οι πόροι διατέθηκαν κυρίως για την πρόληψη και καταστολή της ανεργίας. Οι βασικοί φορείς που προωθούν την παροχή κατάρτισης για ανέργους είναι η ΑνΑΔ, σε συνεργασία με το ΥΕΠΚΑ, καθώς και το ΥΠΠΑΝ.

2.3.2.1 Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου

Η ΑνΑΔ παρέχει τις ακόλουθες δραστηριότητες κατάρτισης:

- (α) Προγράμματα Κατάρτισης Ανέργων, που στοχεύουν στη συμμετοχή ανέργων εγγεγραμμένων στη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΑ) σε προγράμματα κατάρτισης για συγκεκριμένα επαγγέλματα/θέματα που καθορίζονται από την ΑνΑΔ μετά από διαβούλευση. Για εφαρμογή των προγραμμάτων κατάρτισης, επιλέγονται από την ΑνΑΔ ανάδοχοι (κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης) μετά από προκήρυξη και σύναψη δημόσιας σύμβασης. Τα προγράμματα κατάρτισης μπορούν να περιλαμβάνουν τοποθέτηση σε οργανισμό/επιχείρηση για πρακτική κατάρτιση στην εργασία. Το 2017, περίπου 260 άνεργα άτομα επωφελήθηκαν από το σχέδιο και η συνολική δαπάνη ανήλθε περίπου στα 120 400 ευρώ. Το 2017, ολοκληρώθηκαν με επιτυχία 9 προγράμματα κατάρτισης στον τομέα των ξενοδοχείων και εστιατορίων, στα οποία συμμετείχαν λήπτες του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ), ενώ άλλα 6 ολοκληρώθηκαν το 2018. Επίσης, κατά την περίοδο 2017/18, ολοκληρώθηκαν με επιτυχία 6 προγράμματα κατάρτισης φροντιστών για την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών φροντίδας προς άτομα με τετραπληγία/παραπληγία, ενώ άλλα 6 αναμένεται να ολοκληρωθούν μέσα στην περίοδο 2018/19. Τέλος, το 2018, υλοποιήθηκαν 9 προγράμματα κατάρτισης στην ειδικότητα πωλητή λιανικού εμπορίου, ενώ άλλα 5 αναμένεται να ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος του χρόνου. Σημειώνεται ότι προγραμματίζονται άλλα 6 προγράμματα κατάρτισης στην ίδια ειδικότητα μέσα στο 2019.
- (β) Σχέδιο Στελέχωσης Επιχειρήσεων με Αποφοίτους Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που παρέχει ευκαιρίες σε απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κάτω των 30 ετών, να εξασφαλίσουν κατάλληλη για τα προσόντα τους εργασία και να αποκτήσουν εργασιακή πείρα και εξειδικευμένες συμπληρωματικές γνώσεις και δεξιότητες, ενώ παράλληλα ενισχύει τις επιχειρήσεις/οργανισμούς μέσω της απασχόλησης και κατάρτισης προσοντούχων ατόμων. Η ΑνΑΔ παρέχει επιχορήγηση στις επιχειρήσεις για την παροχή πρακτικής κατάρτισης και εργασιακής πείρας διάρκειας έξι μηνών σε απόφοιτους. Κατά το 2017, περισσότεροι από 900

- άνεργοι πτυχιούχοι επωφελήθηκαν από το σχέδιο και οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν σε €5.5 εκ.
- (γ) Σχέδιο Κατάρτισης Μακροχρόνια Ανέργων σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς, με στόχο την παροχή ευκαιριών σε μακροχρόνια ανέργους για να ενταχθούν/επανενταχθούν στην απασχόληση με παράλληλη απόκτηση των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων σε σχέση με τις ανάγκες συγκεκριμένης θέσης εργασίας. Το σχέδιο παρέχει κίνητρα σε επιχειρήσεις/οργανισμούς για να εργοδοτήσουν και καταρτίσουν ενδοεπιχειρησιακά, με τη διαμόρφωση εξατομικευμένου προγράμματος κατάρτισης, μακροχρόνια ανέργους. Κατά το 2017, 100 μακροχρόνια άνεργοι επωφελήθηκαν από το σχέδιο και οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν περίπου σε €370 000.
- (δ) Πολυεπιχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης – Συμμετοχή Ανέργων, τα οποία ενθαρρύνουν και επιχορηγούν τη συμμετοχή ανέργων που είναι εγγεγραμμένοι στις ΔΥΑ. Κάθε κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης μπορεί να δεχθεί άνεργους για συμμετοχή στα προγράμματα κατάρτισης. Από το 2016, το σχέδιο έχει τροποποιηθεί για να συμπεριλάβει και μη λήπτες του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Κατά το 2017, περίπου 260 άνεργοι επωφελήθηκαν από το σχέδιο και οι συνολικές δαπάνες ανήλθαν περίπου σε €445 000.

2.3.2.2 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Στο πλαίσιο των απογευματινών και βραδινών τμημάτων των τεχνικών σχολών (βλέπε 2.2.2.2), η ΔΜΤΕΕΚ προσφέρει μονοετή προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση πιστοποιητικού και τριετή προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση απολυτηρίου ισάξιου με εκείνο που απονέμουν οι σχολές ΜΤΕΕΚ όσον αφορά το τεχνικό μέρος.

Ένας από τους στόχους των προγραμμάτων αυτών είναι να προσφέρουν συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση σε ανέργους, ώστε να τους βοηθήσουν να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας σε τομείς όπου υπάρχουν ελλείψεις ειδικευμένων εργατών. Παρέχουν ποικιλία προγραμμάτων όπως υδραυλικά, ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, ηλεκτρολογία, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, μηχανική αυτοκινήτων, μαγειρική και γραφικές τέχνες. Κατά συνέπεια, τα προγράμματα αυτά βοηθούν στην κάλυψη των αναγκών της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Για τη συμμετοχή στα προγράμματα αυτά, δεν απαιτούνται συγκεκριμένα προσόντα, ενώ οι μέθοδοι διδασκαλίας ποικίλλουν, ανάλογα με το πρόγραμμα.

2.3.3 Κατάρτιση για άλλες ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας

Τα προγράμματα κατάρτισης για ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, όπως οικονομικά αδρανείς γυναίκες, λήπτες δημόσιου βοηθήματος, μονογονιοί, άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, άτομα με αναπηρία και αιτητές ασύλου, παρέχονται κυρίως από το ΥΕΠΚΑ, το ΥΠΠΑΝ, την ΑνΑΔ και άλλα υπουργεία.

2.3.3.1 Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, επιχορηγεί τη λειτουργία σχεδίων τα οποία προωθούν, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, τις ευκαιρίες απασχόλησης για άτομα με αναπηρίες.

Το 2017, το Τμήμα εφάρμοσε τα ακόλουθα προγράμματα:

- (α) Σχέδιο Απασχόλησης με Στήριξη για Άτομα με Αναπηρίες, σκοπός του οποίου είναι η εργοδότηση ατόμων με αναπηρίες στην ανοιχτή αγορά εργασίας, μέσω της παροχής στήριξης από καθοδηγητή εργασίας (job coach). Κατά το 2017, συμμετείχαν 267 άτομα σε 19 προγράμματα με συνολική δαπάνη €245 049, για την επιχορήγηση των μισθών των καθοδηγητών εργασίας.
- (β) Σχέδιο Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες, σκοπός του οποίου είναι η διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης των ατόμων με αναπηρίες μέσω της βελτίωσης των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων. Το σχέδιο καλύπτει το κόστος κατάρτισης σε κατάλληλο εκπαιδευτικό κέντρο ή επιχείρηση για σύντομης διάρκειας πρόγραμμα, με μέγιστο ποσό επιχορήγησης τα €1 700. Κατά το 2017, δόθηκαν ευκαιρίες κατάρτισης σε 4 άτομα με συνολικό προϋπολογισμό €5 760.
- (γ) δύο σχέδια επιχορήγησης οργανώσεων για την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, τα οποία άρχισαν προς το τέλος του 2016. Το ένα απευθύνεται σε άτομα με αναπηρίες και το άλλο σε επαγγελματίες αναπηρίας. Το 2017 διατέθηκαν €2 618.40 και για τα δύο σχέδια.
- (δ) Σχέδιο για Δημιουργία και Λειτουργία Μικρών Μονάδων για σκοπούς Αυτοεργοδότησης Ατόμων με Αναπηρία, μέσω παροχής οικονομικών κινήτρων σε άτομα με αναπηρία με μέγιστο ποσό επιχορήγησης τα €8 543. Κατά το 2017, 4 από τις 9 αιτήσεις που υποβλήθηκαν πληρούσαν τα κριτήρια του σχεδίου και επιχορηγήθηκαν συνολικά με €35 428.

2.3.3.2 Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου

Η ΑνΑΔ σε συνεργασία με το ΥΕΠΚΑ, προσφέρουν τις ακόλουθες δραστηριότητες κατάρτισης για τους λήπτες του ΕΕΕ:

- (α) Σχέδιο τοποθέτησης Δικαιούχων Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) για απόκτηση εργασιακής πείρας στον Δημόσιο και ευρύτερο Δημόσιο Τομέα. Στόχος είναι η παροχή ευκαιριών απόκτησης εργασιακής πείρας σε άνεργους δικαιούχους Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος για τη βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους και την ένταξη/επανεένταξή τους στην αγορά εργασίας με την τοποθέτησή τους σε υπηρεσίες/οργανισμούς του Δημοσίου και ευρύτερου Δημοσίου Τομέα, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Οι λήπτες ΕΕΕ τοποθετούνται στον Δημόσιο και ευρύτερο Δημόσιο Τομέα για περίοδο 6 μηνών και συνεχίζουν να λαμβάνουν το ΕΕΕ. Η περίοδος εφαρμογής του Σχεδίου είναι 2017-18 και ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται στο €1.4εκ. Κατά το 2017, τοποθετήθηκαν περίπου 600 λήπτες ΕΕΕ και η συνολική δαπάνη ανήλθε περίπου στις €20 500.
- (β) Σχέδιο παροχής κινήτρων για την πρόσληψη Δικαιούχων Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση τρίμηνης κατάρτισης – Μέρος που αφορά στην τρίμηνη κατάρτιση. Στόχος του μέρους του Σχεδίου που αφορά στην τρίμηνη κατάρτιση, είναι η βελτίωση της απασχολησιμότητας άνεργων δικαιούχων Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος μέσω της παροχής ευκαιριών πρακτικής κατάρτισης και απόκτησης εργασιακής πείρας σε επιχειρήσεις/οργανισμούς ιδιωτικού δικαίου στις οποίες θα παραμείνουν ως απασχολούμενοι στις συγκεκριμένες θέσεις εργασίας για τους επόμενους 12 μήνες μετά την ολοκλήρωση της τρίμηνης κατάρτισης. Ο συνολικός προϋπολογισμός της ΑνΑΔ (ίδιος πόρος) για το μέρος που αφορά στην τρίμηνη κατάρτιση είναι €390 000 για 850 λήπτες ΕΕΕ. Κατά το 2017, περίπου 20 άτομα επωφελήθηκαν από το σχέδιο με συνολική δαπάνη €2 000.

2.3.3.3 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Στο πλαίσιο των απογευματινών και βραδινών τμημάτων των τεχνικών σχολών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (βλέπε μέρος 2.2.2.2), η ΔΜΤΕΕΚ του ΥΠΠΑΝ προσφέρει μονοετή προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση πιστοποιητικού. Ένας από τους στόχους των προγραμμάτων αυτών είναι να προσφέρουν συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση σε συγκεκριμένες ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, παρέχονται ειδικά προγράμματα για κρατούμενους στις κεντρικές φυλακές της Λευκωσίας, που αποσκοπούν στην επανεένταξή τους στην αγορά εργασίας. Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν μαθήματα μαγειρικής, γραφικών τεχνών,

ξυλογλυπτικής και επιπλοποιίας και σχεδίαση με τη χρήση του προγράμματος AUTOCAD.

2.3.3.4 Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, σε συνεργασία με το ΥΠΠΑΝ και τον ιδιωτικό τομέα, προσφέρει μαθήματα και άλλα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, σε κρατούμενους σε εθελοντική βάση.

2.3.3.5 Υπουργείο Εσωτερικών

Με βάση την εθνική στρατηγική απασχόλησης και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας γενικότερα, η στρατηγική μετανάστευσης αποσκοπεί στην ενσωμάτωση των νόμιμων μεταναστών στην κοινωνία κατά τρόπο που ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Το σχέδιο δράσης για την ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών περιλαμβάνει δράσεις σε διάφορους τομείς, όπως εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, υγεία, πληροφόρηση.

2.3.4 Κατάρτιση γενικά για ενήλικες

Τα προγράμματα κατάρτισης γενικά για ενήλικες, παρέχονται κυρίως από το ΥΠΠΑΝ και το ΥΕΠΚΑ.

2.3.4.1 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Τα επιμορφωτικά κέντρα του ΥΠΠΑΝ προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που αποσκοπούν στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του κάθε ενήλικα και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική πρόοδο των πολιτών και της κοινωνίας.

Τα επιμορφωτικά κέντρα λειτουργούν στις αστικές και αγροτικές περιοχές που ελέγχει το κράτος, τα οποία υπάγονται διοικητικά στη Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΥΠΠΑΝ. Προσφέρουν ποικιλία θεμάτων τα οποία κυρίως αφορούν τη διδασκαλία ξένων γλωσσών, τις τέχνες και χειροτεχνίες, τα πολιτιστικά προγράμματα, την υγεία, τα άλλα θέματα γενικής φύσεως καθώς και τη διδασκαλία επαγγελματικών δεξιοτήτων.

Τα μαθήματα διεξάγονται από τα μέσα Οκτωβρίου μέχρι το τέλος Μαΐου στις εγκαταστάσεις των δημόσιων σχολείων. Δεν απαιτούνται προσόντα για εισδοχή και οποιοσδήποτε άνω των 15 ετών μπορεί να παρακολουθήσει τα προγράμματα. Προσφέρονται είκοσι πέντε μαθήματα μία φορά την εβδομάδα που είναι διάρκειας 90 λεπτών. Οι συμμετέχοντες στα προγράμματα καταβάλλουν ελάχιστα δίδακτρα και στο τέλος της χρονιάς λαμβάνουν πιστοποιητικό παρακολούθησης. Περισσότεροι από 22 000 πολίτες

παρακολούθησαν προγράμματα στα επιμορφωτικά κέντρα κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017/18.

Τα επιμορφωτικά κέντρα οργάνωσαν επίσης κατά το 2017/18, δωρεάν, περίπου 399 ειδικές τάξεις για διάφορες μειονεκτούσες ομάδες, όπως αναλφάβητους, κρατούμενους, άτομα τρίτης ηλικίας και άτομα με ειδικές ανάγκες.

2.3.4.2 Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Από τον Σεπτέμβριο 2017, το ΚΕΠΑ σε συνεργασία με το Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, προσφέρουν δωρεάν εργαστήρια και προγράμματα κατάρτισης σε ενήλικες σε θέματα όπως την εκμάθηση των συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, την εκμάθηση ψηφιακών δεξιοτήτων, με έμφαση στη χρήση του διαδικτύου και των βασικών εφαρμογών του και την εκμάθηση ευρέως διαδεδομένων λογισμικών όπως Word, Excel και PowerPoint. Στους συμμετέχοντες που ολοκληρώνουν με επιτυχία το κάθε πρόγραμμα δίδεται πιστοποιητικό συμμετοχής.

Στόχος είναι μέχρι το τέλος του 2018 να πραγματοποιηθούν τουλάχιστον 170 εργαστήρια για την εκμάθηση των συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και 90 προγράμματα κατάρτισης για την εκμάθηση ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλη την Κύπρο. Πρόσθετα, προσφέρονται συμβουλευτικές υπηρεσίες σε περίπου 100 δημαρχεία, κοινοτικά συμβούλια και άλλα σωματεία με σκοπό τη βελτίωση του επιπέδου τους στο ηλεκτρονικό επιχειρείν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

Διαμόρφωση προσόντων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Η Διεύθυνση ΜΤΕΕΚ του ΥΠΠΑΝ έχει την ευθύνη για την εισαγωγή νέων κλάδων και ειδικοτήτων και τον σχεδιασμό των αναλυτικών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, βρίσκεται σε εξέλιξη η αναθεώρηση των αναλυτικών προγραμμάτων, με τη συμμετοχή και τη συνεργασία των κοινωνικών εταίρων. Τα νέα αναλυτικά προγράμματα, τα οποία άρχισαν να υλοποιούνται το ακαδημαϊκό έτος 2016/17 για τον πρώτο χρόνο σπουδών, θα συνδέσουν τις προσφερόμενες ειδικότητες με τις τρέχουσες ανάγκες της αγοράς εργασίας, θα προσανατολίζονται προς τα μαθησιακά αποτελέσματα και θα βασίζονται στις εκπαιδευτικές ενότητες και στις μονάδες του ECVET (βλέπε 2.2.2.1).

Τα προγράμματα που προσφέρονται στην ανώτερη εκπαίδευση μη-πανεπιστημιακού επιπέδου (πρώην μεταλυκειακού επιπέδου) έχουν καθοριστεί μετά από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους που συμμετέχουν στο ΚΥΣΑΤΣ (πρώην Συμβουλευτικό Σώμα) και τυγχάνουν αξιολόγησης, αναθεώρησης και επικαιροποίησης συστηματικά, λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις των σχετικών κοινωνικών εταίρων και φορέων, καθώς και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας (βλέπε 2.2.3).

Για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων συνεχιζόμενης κατάρτισης που προσφέρονται από την ΑνΑΔ, γίνεται διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους.

Τα αποτελέσματα των προβλέψεων και του εντοπισμού αναγκών σε δεξιότητες αξιοποιούνται στον σχεδιασμό των αναλυτικών προγραμμάτων στο επίπεδο δευτεροβάθμιας (ΤΕΣΕΚ) και ανώτερης εκπαίδευσης μη-πανεπιστημιακού επιπέδου (ΜΙΕΕΚ), στην έγκριση προγραμμάτων συνεχιζόμενης κατάρτισης (που προσφέρονται από την ΑνΑΔ) και στη διαμόρφωση προτύπων επαγγελματικών προσόντων. Η εισαγωγή ΕΠΠ, το Σύστημα Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΕΠ) βασισμένο στις ικανότητες και τα νέα αναλυτικά προγράμματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που βρίσκονται σε εξέλιξη, καθώς και οι μηχανισμοί διασφάλισης ποιότητας, υποστηρίζουν τη διαδικασία αυτή.

3.1 Εντοπισμός αναγκών της αγοράς εργασίας

Η Κύπρος διαθέτει πολύχρονη εμπειρία στον τομέα της παροχής προβλέψεων αναγκών σε δεξιότητες. Παρέχονται προβλέψεις απασχόλησης σε οικονομικούς

τομείς και επαγγέλματα, σε μεγάλο επίπεδο ανάλυσης, που περιλαμβάνουν τόσο τις αναπτυξιακές ανάγκες όσο και τη ζήτηση για αντικατάσταση.

Ο κύριος μηχανισμός για τον εντοπισμό αναγκών σε δεξιότητες λειτουργεί από την ΑνΑΔ. Το Υπουργείο Οικονομικών παρέχει προβλέψεις για την ανάπτυξη της οικονομίας. Το ΥΠΠΑΝ είναι υπεύθυνο για τον εντοπισμό των εκπαιδευτικών αναγκών καθώς και των αναγκών ειδικών δεξιοτήτων.

3.1.1 Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου

Με στόχο τη συστηματική παροχή προβλέψεων για τις ανάγκες απασχόλησης και κατάρτισης, η ΑνΑΔ διεξάγει τις ακόλουθες μελέτες:

Μακροχρόνιες τάσεις απασχόλησης και προβλέψεις στην Κύπρο.

Η ΑνΑΔ παρέχει προβλέψεις απασχόλησης 10ετίας συστηματικά κάθε δύο με τρία χρόνια. Η πιο πρόσφατη σειρά προβλέψεων απασχόλησης για την Κύπρο ολοκληρώθηκε το 2017, καλύπτει την περίοδο 2017-27 και παρέχει προβλέψεις για τις ανάγκες απασχόλησης σε όλους τους οικονομικούς τομείς (3 ευρείς τομείς, 21 κύριοι τομείς και 52 τομείς) και σε όλα τα επαγγέλματα, 309 συνολικά (173 επαγγέλματα ανώτερου επιπέδου, 130 επαγγέλματα μέσου επιπέδου και 6 επαγγέλματα κατώτερου επιπέδου) που καλύπτουν όλο το φάσμα της αγοράς εργασίας στην Κύπρο. Επιπλέον, η ΑνΑΔ συμμετέχει ενεργά σε πρωτοβουλίες και δράσεις που προωθούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικτύου Skillsnet για τις προβλέψεις αναγκών σε δεξιότητες.

Ετήσια διερεύνηση για εντοπισμό αναγκών απασχόλησης και κατάρτισης με τη συμβολή των κοινωνικών εταίρων.

Η μελέτη παρέχει ετήσιες εκτιμήσεις για τον αριθμό των ατόμων που απαιτούνται για συγκεκριμένα επαγγέλματα και τις ανάγκες για συγκεκριμένες δεξιότητες. Στη βάση των εκτιμήσεων αυτών γίνονται εισηγήσεις για την εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης. Για τη μελέτη, συλλέγονται και αναλύονται οι απόψεις των κοινωνικών εταίρων και άλλων φορέων μέσα από ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο.

Μελέτες για συγκεκριμένους τομείς:

Εντοπισμός αναγκών σε γαλάζιες δεξιότητες στην κυπριακή οικονομία (ΑνΑΔ, 2016).

Η μελέτη εξετάζει και αναλύει τη γαλάζια οικονομία και τα γαλάζια επαγγέλματα, χαρτογραφεί τη γαλάζια οικονομία στην Κύπρο και εντοπίζει τις ανάγκες σε γαλάζιες δεξιότητες στην κυπριακή οικονομία την περίοδο 2016-26. Η μελέτη παρέχει προβλέψεις απασχόλησης σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας και σε

επαγγέλματα με συμμετοχή στη γαλάζια οικονομία. Ο εντοπισμός δεξιοτήτων επικεντρώθηκε στα ναυτικά, ναυτιλιακά και αλιευτικά επαγγέλματα και σε επαγγέλματα του θαλάσσιου και παράκτιου τουρισμού. Η μελέτη καταλήγει σε συγκεκριμένες εισηγήσεις που αποσκοπούν στην έγκαιρη και προγραμματισμένη αντιμετώπιση των αναγκών της γαλάζιας οικονομίας της Κύπρου, στους τομείς της απασχόλησης και ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Εντοπισμός αναγκών σε πράσινες δεξιότητες στην κυπριακή οικονομία 2017-2027 (ΑνΑΔ, 2018α).

Η μελέτη εξετάζει και αναλύει την πράσινη οικονομία και τα πράσινα επαγγέλματα, χαρτογραφεί την πράσινη οικονομία στην Κύπρο και εντοπίζει τις ανάγκες σε πράσινες δεξιότητες στην κυπριακή οικονομία την περίοδο 2017-27. Η πράσινη οικονομία στην Κύπρο αποτελείται από 30 οικονομικούς τομείς και 60 επαγγέλματα από όλο το φάσμα της κυπριακής αγοράς εργασίας. Η μελέτη καταλήγει σε συγκεκριμένες εισηγήσεις που αποσκοπούν στην έγκαιρη και προγραμματισμένη αντιμετώπιση της μελλοντικής κατάστασης στην αγορά εργασίας από τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία. Οι εισηγήσεις αφορούν την απασχόληση και ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Οι μελέτες για τον εντοπισμό αναγκών σε δεξιότητες αξιοποιούνται από φορείς διαμόρφωσης πολιτικής για να αναπτύξουν κατάλληλες στρατηγικές και πολιτικές για την εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση. Πρόσθετα, αξιοποιούνται σε λειτουργικό επίπεδο για την ανάπτυξη αναλυτικών προγραμμάτων στην εκπαίδευση, περιλαμβανομένων προγραμμάτων στις τεχνικές σχολές και προγραμμάτων για ανώτερο μη-πανεπιστημιακό επίπεδο (ΜΙΕΕΚ) του ΥΠΠΑΝ. Επίσης, αξιοποιούνται από άτομα που εμπλέκονται στον επαγγελματικό προσανατολισμό, όπως σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού μέσης εκπαίδευσης και σύμβουλοι απασχόλησης, καθώς και το κοινό. Για τον σκοπό αυτό, όλες οι μελέτες γνωστοποιούνται σε πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς. Παράλληλα, οργανώνονται ειδικές διαλέξεις για συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού μέσης εκπαίδευσης, συμβούλους απασχόλησης, μαθητές και γονείς.

Οι μελέτες των προβλέψεων απασχόλησης της ΑνΑΔ αποτελούν σημαντικό εργαλείο για τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων της ΑνΑΔ. Στη βάση των αποτελεσμάτων των μελετών και σε συνέχεια διαβουλεύσεων με τους φορείς, η ΑνΑΔ ετοιμάζει κάθε δύο χρόνια έγγραφα που περιέχουν τα θεματολόγια για τα προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης που επιχορηγεί. Στη συνέχεια, εξετάζει, εγκρίνει ή απορρίπτει τα προγράμματα που υποβάλλονται, τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται με τις προτεραιότητες πολιτικής και τα κριτήρια. Τα

αποτελέσματα των μελετών λαμβάνονται επίσης υπόψη από την ΑνΑΔ όταν επιλέγονται τα πρότυπα επαγγελματικών προσόντων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του ΣΕΠ.

3.1.2 **Υπουργείο Οικονομικών**

Το Υπουργείο Οικονομικών παρέχει προβλέψεις για τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας οι οποίες περιλαμβάνουν προβλέψεις της προστιθέμενης αξίας, παραγωγικότητας και απασχόλησης και προβαίνει σε εισηγήσεις για τις αναγκαίες αλλαγές πολιτικής.

3.1.3 **Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας**

Το ΥΠΠΑΝ και ειδικότερα η ΔΜΤΕΕΚ έχει την ευθύνη για την εισαγωγή νέων κλάδων και ειδικοτήτων, τον σχεδιασμό των αναλυτικών προγραμμάτων και τον εντοπισμό αναγκών σε ειδικές δεξιότητες, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Η ΔΜΤΕΕΚ, με στόχο τη διεξαγωγή των πιο πάνω εργασιών, λαμβάνοντας υπόψη τις αναπτυξιακές ανάγκες της κυπριακής οικονομίας και τις πρόσφατες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, έχει αναπτύξει στενούς δεσμούς με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, όπως υπουργεία και τη ΓΔ ΕΠΣΑ, τους κοινωνικούς εταίρους (εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις), τους καθηγητές και τις ενώσεις τους, το Πανεπιστήμιο Κύπρου, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και την ΑνΑΔ. Τα αποτελέσματα των μελετών της ΑνΑΔ λαμβάνονται υπόψη επίσης στον σχεδιασμό των αναλυτικών προγραμμάτων.

3.2 **Συστήματα και πλαίσια προσόντων**

Μέχρι πρόσφατα, η εφαρμογή των πλαισίων και των μηχανισμών για τη διαφάνεια των προσόντων και των συστημάτων αναγνώρισης των ικανοτήτων και προσόντων στην Κύπρο, υπήρξε σχετικά περιορισμένη. Εντούτοις, η Κύπρος έχει δεσμευτεί να εισαγάγει τα σχετικά ευρωπαϊκά εργαλεία. Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί σε σχέση με την εφαρμογή των συστημάτων και πλαισίων προσόντων περιγράφεται πιο κάτω. Η διαδικασία αυτή σχετίζεται άμεσα με τη διαμόρφωση των προγραμμάτων και προσόντων.

3.2.1 **Εφαρμογή Εθνικού Πλαισίου Προσόντων**

Η ανάπτυξη του ΕΠΠ που προωθεί την αναγνώριση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προσόντων που αποκτήθηκαν στην Κύπρο, αποτελεί προτεραιότητα της κυβέρνησης. Για διευκόλυνση της διαδικασίας, το Υπουργικό

Συμβούλιο ενέκρινε τη σύσταση εθνικής επιτροπής, που αποτελείται από τους γενικούς διευθυντές του ΥΠΠΑΝ, του ΥΕΠΚΑ και της ΑνΑΔ.

Τον Οκτώβριο 2012, ιδρύθηκε το Εθνικό Σημείο Συντονισμού, που αποτελείται από εκπροσώπους του ΥΠΠΑΝ, του ΥΕΠΚΑ και της ΑνΑΔ. Έχουν διοριστεί τέσσερις διεθνείς και ένας Κύπριος επιστημονικοί συνεργάτες με σκοπό να βοηθήσουν το Εθνικό Σημείο Συντονισμού στην ετοιμασία της Έκθεσης Συσχέτισης.

Το τελικό προσχέδιο της Έκθεσης Συσχέτισης παρουσιάστηκε και υποβλήθηκε για έγκριση στη Συμβουλευτική Ομάδα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων τον Δεκέμβριο 2016 στις Βρυξέλλες. Κατά τη συνάντηση της Συμβουλευτικής Ομάδας τον Φεβρουάριο 2017, οι εκπρόσωποι της Κύπρου παρουσίασαν ένα λεπτομερή οδικό χάρτη της εφαρμογής του ΕΠΠ της Κύπρου. Μέσα από την έγκριση του οδικού χάρτη, η Κύπρος έγινε η 31^η χώρα που συσχετίστηκε με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων. Η Κύπρος κλήθηκε να παρουσιάσει την πορεία υλοποίησης του οδικού χάρτη περί τα τέλη του 2018.

Ταυτόχρονα, ως πρώτο βήμα του σχεδίου υλοποίησης, έχουν διενεργηθεί διάφορες συναντήσεις με φορείς (οργανώσεις μαθητών και γονέων, παροχείς εκπαίδευσης, παροχείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, εκπαιδευτικές οργανώσεις, την ΑνΑΔ, το ΚΕΠΑ).

3.2.2 Ανάπτυξη Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων

Η ανάπτυξη του ολοκληρωμένου ΣΕΠ βασισμένου στις ικανότητες, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ΕΠΠ, είναι στόχος υψηλής προτεραιότητας για την Κύπρο. Το ΣΕΠ είναι σχεδιασμένο για να εξετάζει και να πιστοποιεί την ικανότητα ενός ατόμου σε συγκεκριμένο επαγγελματικό πεδίο και σε πραγματικές συνθήκες εργασίας ή/και συνθήκες προσομοίωσης. Το ΣΕΠ βασίζεται στα Πρότυπα Επαγγελματικών Προσόντων (ΠΕΠ) που αναπτύχθηκαν από την ΑνΑΔ. Την ίδια ώρα τα ΠΕΠ ορίζουν το πλαίσιο για την κατάρτιση και ανάπτυξη του υποψηφίου καθώς και την προετοιμασία για την αξιολόγηση, με σκοπό την απόκτηση του πιστοποιητικού επαγγελματικού προσόντος.

Η ευκαιρία πρόσβασης παρέχεται στα άτομα ανεξάρτητα από τον τρόπο που απόκτησαν τις προκαθορισμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες. Οι κυριότερες δράσεις του ΣΕΠ περιγράφονται πιο κάτω:

3.2.2.1 Ανάπτυξη προτύπων επαγγελματικών προσόντων

Μέχρι σήμερα έχουν αναπτυχθεί 72 ΠΕΠ από την ΑνΑΔ, με τη συνεισφορά των τεχνικών επιτροπών οι οποίες αποτελούνται από εκπροσώπους της βιομηχανίας, των εργοδοτών, των εργαζομένων και των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Κατά την πρώτη φάση του ΣΕΠ, η οποία κάλυψε την περίοδο 2006-09, είχαν αναπτυχθεί πέντε πρότυπα επαγγελματικών προσόντων στους τρεις οικονομικούς τομείς της ξενοδοχειακής και επισιτιστικής βιομηχανίας, των κατασκευών και του λιανικού εμπορίου, για τα επαγγέλματα του τραπεζοκόμου, μάγειρα, υπαλλήλου υποδοχής, οικοδόμου και πωλητή.

Κατά τη δεύτερη φάση του ΣΕΠ, η οποία κάλυψε την περίοδο 2007-15 και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΚΤ, είχαν αναπτυχθεί 67 νέα πρότυπα και 1 700 άτομα είχαν την ευκαιρία πρόσβασης στο σύστημα. Τα πρότυπα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επαγγελμάτων στους τομείς της ξενοδοχειακής και επισιτιστικής βιομηχανίας, του λιανικού και χονδρικού εμπορίου, της οικοδομικής βιομηχανίας, της επιδιόρθωσης αυτοκινήτων, των συστημάτων και δικτύων επικοινωνίας και ηλεκτρονικών υπολογιστών, της κομμωτικής τέχνης και στο επάγγελμα του εκπαιδευτή επαγγελματικής κατάρτισης.

Το ΣΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ κατά την προγραμματική περίοδο 2014-20. Αναμένεται ότι θα αναπτυχθούν 80 νέα πρότυπα σε διάφορους τομείς της οικονομίας και θα επικαιροποιηθούν τα υφιστάμενα.

Τα πρότυπα που αναπτύσσονται, εξετάζονται από τεχνικές επιτροπές επαγγελματικών προσόντων και εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΑνΑΔ.

Το ΣΕΠ έχει αναπτυχθεί από την ΑνΑΔ και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ΕΠΠ από το επίπεδο 3 μέχρι 6.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-20, αναμένεται ότι 4 000 άτομα θα εξεταστούν για να πιστοποιήσουν τα επαγγελματικά τους προσόντα. Ο προϋπολογισμός για το ΣΕΠ ανέρχεται σε €6 εκ. Από την έναρξη λειτουργίας του ΣΕΠ μέχρι σήμερα, περισσότερα από 2 200 άτομα έχουν επιτυχώς πιστοποιήσει τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητές τους και έχουν αποκτήσει πιστοποιητικό επαγγελματικών προσόντων.

3.2.2.2 Αξιολόγηση και πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων

Το ΣΕΠ υιοθέτησε τα τέσσερα στάδια της διαδικασίας επικύρωσης σύμφωνα με τη Σύσταση του Συμβουλίου για την επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης (2012/C398/01).

Στο πλαίσιο αυτό, η διαδικασία αποτελείται από τέσσερα στάδια ως ακολούθως:

(α) Προσδιορισμός

Ο προσδιορισμός μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποκτήθηκαν μέσω τυπικής ή/και μη τυπικής ή/και άτυπης μάθησης διενεργείται σε εγκεκριμένο Κέντρο Αξιολόγησης Επαγγελματικών Προσόντων (ΚΑΕΠ).

Αρχικά γίνεται ενημέρωση του υποψηφίου για τις πρόνοιες του ΣΕΠ και τα κριτήρια ένταξής του. Μέσω διαλόγου και ανασκόπησης, το ΚΑΕΠ προβαίνει σε διαπίστωση του επιπέδου των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του υποψηφίου. Ακολούθως γίνεται συμβουλευτική καθοδήγησή του για εντοπισμό του κατάλληλου επαγγελματικού προσόντος στο οποίο αντιστοιχούν τα προσόντα, η πείρα και το επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του. Τα αποτελέσματα αυτής της φάσης καταγράφονται στο έντυπο προσδιορισμού και τεκμηρίωσης.

(β) Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση μαθησιακών αποτελεσμάτων διαλαμβάνει την παροχή από τον υποψήφιο αποδεικτικών στοιχείων για τα μαθησιακά αποτελέσματα που προσδιορίστηκαν στο προηγούμενο στάδιο. Οι υποψήφιοι υποβάλλουν στα ΚΑΕΠ σχετικά έγγραφα που αποδεικνύουν την απόκτηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων μέσω τυπικής ή/και μη τυπικής ή/και άτυπης μάθησης, π.χ. εκπαιδευτικά και επαγγελματικά προσόντα, βεβαίωση εργασιακής πείρας και κατάσταση κοινωνικών ασφαλίσεων. Τα αποτελέσματα αυτής της φάσης περιγράφονται στην έκθεση προσδιορισμού και τεκμηρίωσης.

Αν ο υποψήφιος αποφασίσει να συνεχίσει με την αξιολόγηση για πιστοποίηση του επαγγελματικού προσόντος, θα πρέπει να συμπληρώσει και να υποβάλει σχετική αίτηση. Η αίτηση θα πρέπει να συνοδεύεται από το έντυπο προσδιορισμού και τεκμηρίωσης καθώς και όλα τα άλλα σχετικά έγγραφα.

Με τη συμπλήρωση ομάδας 3 υποψηφίων, ο υπεύθυνος του ΚΑΕΠ υποβάλλει στην ΑνΑΔ για έγκριση τις αιτήσεις των υποψηφίων μαζί με το έντυπο προσδιορισμού και τεκμηρίωσης και όλα τα άλλα σχετικά έγγραφα.

(γ) Αξιολόγηση

Η ΑνΑΔ εγκρίνει τις αιτήσεις των υποψηφίων, νοουμένου ότι πληρούν τα σχετικά κριτήρια. Σε αυτή την περίπτωση, οι υποψήφιοι μπορούν να προχωρήσουν στην αξιολόγηση.

Η αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων υποψηφίου γίνεται από διμελή ομάδα αξιολογητών για κάθε ομάδα 3 υποψηφίων, σε 2 με 5 συναντήσεις διάρκειας 3 ωρών η κάθε μία, σε εγκεκριμένο ΚΑΕΠ. Τα ΚΑΕΠ μπορούν να είναι δημόσια ή ιδιωτικά κέντρα κατάρτισης, τα οποία είναι πιστοποιημένα από την ΑνΑΔ ως κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης και διαθέτουν πιστοποιημένες δομές επαγγελματικής κατάρτισης.

Η αξιολόγηση βασίζεται σε συγκεκριμένο πρότυπο επαγγελματικού προσόντος και η κύρια μέθοδος αξιολόγησης είναι η παρακολούθηση των υποψηφίων σε πραγματικές συνθήκες εργασίας ή σε αποδεκτές συνθήκες προσομοίωσης. Η αξιολόγηση του επαγγελματικού προσόντος μπορεί επίσης να περιλαμβάνει, αναλόγως του προτύπου, προσωπική συνέντευξη, προφορική

εξέταση, γραπτή εξέταση και ειδική εργασία. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αποτυπώνονται στο έντυπο αξιολόγησης του υποψηφίου.

Οι αξιολογητές είναι ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες, πιστοποιημένοι εκπαιδευτές και πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά κριτήρια. Οι αξιολογητές εκπαιδεύονται από την ΑνΑΔ και υπογράφουν σχετικό συμβόλαιο αναφορικά με τους όρους αναφοράς τους ως αξιολογητές του ΣΕΠ.

Για σκοπούς διασφάλισης της ποιότητας, κάθε ΚΑΕΠ είναι υποχρεωμένο να διενεργεί τουλάχιστον ένα εσωτερικό έλεγχο κατά τη διάρκεια αξιολόγησης κάθε ομάδας, για διασφάλιση της διαφάνειας και αντικειμενικότητας της αξιολόγησης αλλά και επαλήθευση των μεθόδων και διαδικασιών που χρησιμοποιούνται. Αντίστοιχοι έλεγχοι διενεργούνται επίσης μέσω επισκέψεων επαλήθευσης από ανεξάρτητους εξουσιοδοτημένους από την ΑνΑΔ επιθεωρητές. Τα αποτελέσματα των ελέγχων αποτυπώνονται σε ξεχωριστά έντυπα.

(δ) Πιστοποίηση

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης επαληθεύονται και επικυρώνονται από την ΑνΑΔ. Απονέμεται 'Πιστοποιητικό Επαγγελματικού Προσόντος' στα άτομα που αξιολογούνται με επιτυχία σε όλους τους απαιτούμενους τομείς εργασίας και όλες τις μεθόδους εξέτασης του συγκεκριμένου ΠΕΠ.

'Βεβαίωση Επιτυχίας Επαγγελματικού Προσόντος' εκδίδεται στους υποψήφιους που αξιολογήθηκαν με επιτυχία σε συγκεκριμένους τομείς εργασίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, παρέχεται η δυνατότητα στον υποψήφιο να επανααξιολογηθεί στους τομείς εργασίας ή/και μεθόδους εξέτασης στους οποίους είχε αποτύχει.

3.2.3 Εφαρμογή συστήματος πιστωτικών μονάδων

Το ECVET αποτελεί μέρος του ευρύτερου έργου για την ανάπτυξη ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και συνιστά ένα από τα επιχειρησιακά εργαλεία της.

Τον Σεπτέμβριο 2011, συστάθηκε τεχνική επιτροπή για την ανάπτυξη και εφαρμογή του ECVET στην Κύπρο. Από το 2012, το ΙΔΕΠ μαζί με εμπειρογνώμονες στην Κύπρο, έχει διοργανώσει αριθμό ημερίδων και σεμιναρίων και έχει διαχειριστεί δράσεις για την προώθηση, πληροφόρηση και ανάπτυξη του ECVET σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, στο πλαίσιο του έργου ECVET που υποβάλλεται για χρηματοδότηση κάθε χρόνο.

Η τεχνική επιτροπή έχει καταρτιστεί επαρκώς σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και αποτελεί την ομάδα εμπειρογνομώνων με φορείς από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, όπως το ΥΠΠΑΝ, το ΚΕΠΑ που είναι μέρος του ΥΕΠΚΑ, το ΙΔΕΠ και ιδιωτικούς παροχείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Πρόσθετα, πολλά από τα πιλοτικά έργα για την εφαρμογή του ECVET που έχουν ετοιμαστεί από ευρωπαϊκές ομάδες εμπειρογνομένων του ECVET, λαμβάνονται υπόψη ως μέρος της συνεχιζόμενης μεταρρύθμισης των προγραμμάτων σπουδών της ΜΤΕΕΚ.

3.2.4 Υποστήριξη της αναγνώρισης των προσόντων στο εξωτερικό και κινητικότητα

Τα έγγραφα Eurorpass περιγράφουν τις γνώσεις και δεξιότητες που έχουν αποκτηθεί από τους εκπαιδευόμενους και με τον τρόπο αυτό στηρίζουν την κινητικότητα τους, τη διαφάνεια και την αναγνώριση των προσόντων. Το ΚΕΠΑ ορίστηκε ως το Εθνικό Κέντρο Eurorpass (ΕΚΕ) Κύπρου. Συνεπώς, είναι αρμόδιο για τον συντονισμό, τη διαχείριση και την προώθηση όλων των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα διάφορα έγγραφα, καθώς και για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τα έγγραφα και τη συνεργασία με άλλους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στους τομείς της κινητικότητας και της διαφάνειας των προσόντων.

Το 2017, το ΕΚΕ Κύπρου ήρθε σε επαφή με σχεδόν όλους τους ενδιαφερόμενους οργανισμούς, ιδιωτικούς και δημόσιους, για να προωθήσει τα έγγραφα Eurorpass ώστε να καταστούν προσβάσιμα σε όλους τους πολίτες. Το συμπλήρωμα διπλώματος Eurorpass εκδίδεται από τα πλείστα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, γεγονός που το καθιστά ευρέως γνωστό στους φοιτητές κολεγίων και πανεπιστημίων. Το ΕΚΕ παίρνει πληροφορίες από όλα τα μεγάλα δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια και κολέγια στην Κύπρο σχετικά με τον αριθμό των συμπληρωμάτων διπλώματος Eurorpass που έχουν εκδοθεί. Για παράδειγμα, το 2017, τέσσερα πανεπιστήμια στην Κύπρο (Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Πανεπιστήμιο Frederick και Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου) έχουν εκδώσει περίπου 4 700 συμπληρώματα διπλώματος Eurorpass. Παράλληλα, το 2017 εκδόθηκαν 1 300 συμπληρώματα διπλώματος Eurorpass στους αποφοίτους τεχνικών σχολών. Επιπλέον, το ΕΚΕ Κύπρου, σε συνεργασία με το ΙΔΕΠ, ενθαρρύνει όλους τους οργανισμούς που συμμετέχουν σε προγράμματα κινητικότητας να εκδίδουν έγγραφα κινητικότητας Eurorpass. Κατά τη διάρκεια του 2017, εκδόθηκαν 822 τέτοια έγγραφα.

Το 2017, το ΕΚΕ Κύπρου οργάνωσε 41 εργαστήρια, με 510 συμμετέχοντες. Κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων, οι συμμετέχοντες δημιούργησαν το δικό τους βιογραφικό σημείωμα Eurorpass και τους δόθηκαν συμβουλές σχετικά με τη σύνταξη συνοδευτικών επιστολών και την επιτυχή αντιμετώπιση συνεντεύξεων εργασίας.

3.3 Διασφάλιση ποιότητας, διαπίστευση και αναγνώριση

Οι πρακτικές διασφάλισης ποιότητας, η διαπίστευση και αναγνώριση της μέσης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, στηρίζουν τη διαδικασία ανάπτυξης των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και τα προσόντα.

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε στις 18 Μαΐου 2017 (Αρ. Απόφασης 82.592) τη δημιουργία της Εθνικής Αρχής Προσόντων που θα επιλαμβάνεται θεμάτων που αφορούν την περαιτέρω ενίσχυση των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας στην εκπαίδευση και κατάρτιση, την παρακολούθηση και ένταξη στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Κύπρου/Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (CyQF/EQF) του προγράμματος Αναγνώρισης της Μη Τυπικής και Άτυπης Μάθησης όταν αυτό ολοκληρωθεί, την παρακολούθηση και έλεγχο των επιπέδων ΕΠΠ στα πιστοποιητικά, διπλώματα και Europass έγγραφα, την πιθανή επιπλέον ενδυνάμωση της νομικής πτυχής του ΕΠΠ και την ανάπτυξη ενός αρχείου εγγραφής του ΕΠΠ.

3.3.1 Μέση τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση

Ο αντίστοιχος επιθεωρητής κάθε κλάδου είναι υπεύθυνος για τη σωστή εφαρμογή του αναλυτικού προγράμματος της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, επομένως ο κάθε επιθεωρητής εποπτεύει την εργασία των εκπαιδευτών και εξασφαλίζει ότι το εκπαιδευτικό υλικό καλύπτεται επαρκώς, μέσα από τη χρήση αποτελεσματικών μεθόδων διδασκαλίας. Η συνεχής αξιολόγηση των μαθητών που περιλαμβάνει γραπτές εργασίες, εκθέσεις, διαγωνίσματα και τελικές εξετάσεις, αποτελεί για τους επιθεωρητές σημαντικό εργαλείο αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της εργασίας των εκπαιδευτών.

3.3.2 Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Δύο είναι οι αρμόδιοι φορείς για τη διασφάλιση της ποιότητας, την διαπίστευση και την αναγνώριση:

- (α) Το ΚΥΣΑΤΣ, ένα ανεξάρτητο σώμα, είναι η αρμόδια αρχή για την αναγνώριση των τίτλων σπουδών που απονέμονται από ιδρύματα ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης, και
- (β) ο ΔΙΠΑΕ, που είναι ανεξάρτητο σώμα αρμόδιο για τη διασφάλιση της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης της Κύπρου και για την υποστήριξη των διαδικασιών που προνοούνται από τη σχετική νομοθεσία για τη συνεχή βελτίωση και αναβάθμιση των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης και των προγραμμάτων σπουδών τους.

3.3.3 Επαγγελματική κατάρτιση

Τα προγράμματα κατάρτισης εφαρμόζονται από δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις. Προϋπόθεση για την έγκρισή τους είναι να πληρούν τα κριτήρια που θέτει η ΑνΑΔ. Η ΑνΑΔ διασφαλίζει την ποιότητα των προγραμμάτων που επιχορηγεί με τη διεξαγωγή ελέγχων στο στάδιο της έγκρισης του προγράμματος, στο στάδιο υλοποίησης του προγράμματος και στο στάδιο καταβολής του χορηγήματος.

Μια σημαντική εξέλιξη όσον αφορά τους παροχείς κατάρτισης είναι η εισαγωγή του Συστήματος Αξιολόγησης και Πιστοποίησης των Συντελεστών Παροχής Κατάρτισης (ΑξιοΠιστοΣυν). Σκοπός του συστήματος είναι η αξιολόγηση των φυσικών και νομικών προσώπων που δραστηριοποιούνται στην οργάνωση και εφαρμογή δραστηριοτήτων κατάρτισης ή/και στην παροχή της υποδομής για εφαρμογή δραστηριοτήτων κατάρτισης, έτσι ώστε να πιστοποιηθούν ως Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Δομές Επαγγελματικής Κατάρτισης και Εκπαιδευτές Επαγγελματικής Κατάρτισης. Από 1 Ιανουαρίου 2015, η πιστοποίηση μέσω του συστήματος είναι υποχρεωτική για όσους επιθυμούν να συνεργαστούν με την ΑνΑΔ για την εφαρμογή επιχορηγούμενων, συγχρηματοδοτούμενων ή/και προκηρυσσόμενων δραστηριοτήτων κατάρτισης.

Τα άτομα που επιθυμούν να γίνουν Εκπαιδευτές Επαγγελματικής Κατάρτισης θα πρέπει να αξιολογηθούν και πιστοποιηθούν μέσω του ΣΕΠ (βλέπε 3.2.2.2) με βάση το ΠΕΠ του Εκπαιδευτή Επαγγελματικής Κατάρτισης (EQF5, ΠΕΠ Επίπεδο 5).

Η ΑνΑΔ διεξάγει, επίσης, μελέτες αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και των επιδράσεων των δραστηριοτήτων της (ΑνΑΔ 2018β, ΑνΑΔ 2017^α, ΑνΑΔ 2017β, ΑνΑΔ 2017γ). Για τον σκοπό αυτό, έχει εγκαθιδρύσει ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης των επιδράσεων της ΑνΑΔ στην οικονομία της Κύπρου. Στο πλαίσιο του συστήματος, διεξάγονται από ανεξάρτητους συμβούλους ή από την ΑνΑΔ, μελέτες αξιολόγησης, οι οποίες περιλαμβάνουν έρευνα πεδίου και τεχνικές ανάλυσης δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

Πρώθηση της συμμετοχής στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

4.1 **Κίνητρα για συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση**

Κίνητρα για συμμετοχή στην ΕΕΚ παρέχονται τόσο σε ιδιώτες όσο και σε επιχειρήσεις. Τα κυριότερα από αυτά είναι η δωρεάν παροχή προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι επιχορηγήσεις που καταβάλλονται για τη συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης και τα φορολογικά κίνητρα στις επιχειρήσεις.

4.1.1 **Κίνητρα για εκπαιδευόμενους στην ΕΕΚ**

Βασικό κίνητρο για τη συμμετοχή των ατόμων στην ΕΕΚ αποτελεί το γεγονός ότι η μέση τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων των εσπερινών τεχνικών σχολών, το σύστημα μαθητείας και η δημόσια τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση παρέχονται δωρεάν, ενώ παράλληλα πολλά προγράμματα δια βίου μάθησης προσφέρονται με χαμηλά διδάκτρα. Η ΕΕΚ χρηματοδοτείται με δημόσια κεφάλαια που διαχειρίζεται κυρίως το ΥΠΠΑΝ.

Επιπλέον, οι γονείς με παιδί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση λαμβάνουν κυβερνητική χορηγία με βάση συγκεκριμένα εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια.

Όσον αφορά τους ανέργους και τους οικονομικά αδρανείς, η ΑνΑΔ παρέχει ένα ισχυρό κίνητρο για συμμετοχή στην επαγγελματική κατάρτιση: τα προγράμματα, τα οποία εφαρμόζονται από δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα, παρέχονται δωρεάν και οι συμμετέχοντες λαμβάνουν επίδομα κατάρτισης.

Η χρηματοδότηση από το ΕΚΤ έχει συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της συμμετοχής λόγω της αύξησης των διαθέσιμων χρηματικών πόρων που οδήγησαν στην εισαγωγή νέων προγραμμάτων κατάρτισης. Πολλά από τα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ απευθύνονται σε ανέργους και σε ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

Οι πρόνοιες για εκπαιδευτική άδεια παρέχουν στους δημόσιους υπαλλήλους την ευκαιρία να λάβουν εκπαιδευτική άδεια για σπουδές σχετικές με την εργασία τους. Το κράτος επωμίζεται μέχρι 100% του κόστους εκπαίδευσης καθώς και τις ταξιδιωτικές δαπάνες των δημόσιων υπαλλήλων στους οποίους έχει δοθεί

υποτροφία, μέσω ή με την έγκριση της κυβέρνησης ή άλλης αρχής εγκεκριμένης από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Σε συγκεκριμένους τομείς η άδεια για σκοπούς εκπαίδευσης και κατάρτισης περιλαμβάνεται επίσημα στις συλλογικές συμβάσεις, γεγονός που συμβάλλει στην εξασφάλιση ελάχιστου επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι τομείς αυτοί είναι η ξενοδοχειακή βιομηχανία, οι τράπεζες, η βιομηχανία ξύλου και οι ιδιωτικές κλινικές.

4.1.2 **Κίνητρα για επιχειρήσεις**

Η επιχορήγηση που παρέχεται από την ΑνΑΔ έχει αποδειχθεί αποτελεσματικό κίνητρο για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων και των εργαζομένων τους σε δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης. Τα έσοδα της ΑνΑΔ προέρχονται από το τέλος ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, που αντιστοιχεί στο 0.5% του συνολικού μισθολογίου των εργοδοτών, με εξαίρεση την κυβέρνηση. Οι επιχειρήσεις συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες κατάρτισης και ετοιμάζουν και υποβάλλουν στην ΑνΑΔ προγράμματα κατάρτισης σε συνεχή βάση. Γενικά, η επιχορήγηση καλύπτει το 80% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών. Η ΑνΑΔ καταβάλλει χορήγηση στον εργοδότη. Στην περίπτωση των μονοεπιχειρησιακών προγραμμάτων αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης, οι επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνουν το κόστος εκπαιδευτή, το κόστος προσωπικού του καταρτιζομένου, τις διοικητικές δαπάνες και το κόστος των αναλώσιμων υλικών της κατάρτισης. Όσον αφορά τα πολυεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης, η ΑνΑΔ καταβάλλει χορήγηση απευθείας στα ιδρύματα κατάρτισης και ο εργοδότης επωμίζεται το υπόλοιπο κόστος. Οι συμμετοχές και οι δαπάνες στα προγράμματα που επιχορηγούνται από την ΑνΑΔ περιγράφονται στο 2.3.1.

Οι επιχορηγήσεις της ΑνΑΔ έχουν επίσης αποδειχθεί ισχυρό κίνητρο για την ανάπτυξη αποτελεσματικών κέντρων και φορέων κατάρτισης, οι οποίοι ετοιμάζουν και υποβάλλουν για έγκριση, κάθε έξι μήνες, προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης με βάση το θεματολόγιο που τους κοινοποιεί η ΑνΑΔ.

Για να δοθούν φορολογικά κίνητρα στις επιχειρήσεις, όλες οι δαπάνες για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού εκπίπτουν από τη φορολογία, όπως ακριβώς και οι υπόλοιπες δαπάνες παραγωγής.

4.2 **Επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική αγωγή**

Η ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής αγωγής για όλες τις ομάδες πληθυσμού αποτελεί προτεραιότητα για την Κύπρο. Οι κύριοι φορείς που παρέχουν επαγγελματικό προσανατολισμό

και συμβουλευτική αγωγή στην Κύπρο είναι η Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (ΥΣΕΑ) του ΥΠΠΑΝ, η ΔΥΑ και το Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης για Θέματα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΥΕΠΚΑ (Euroguidance), η ΑνΑΔ, ο Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου (ΟΝΕΚ) και ορισμένοι ιδιωτικοί οργανισμοί. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός απευθύνεται κυρίως σε μαθητές μέσης και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανέργους, εργαζομένους και οικονομικά αδρανείς.

Μια σημαντική εξέλιξη στον τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού ήταν η ίδρυση, τον Μάρτιο 2012, του Εθνικού Φορέα δια Βίου Καθοδήγησης, που αποτέλεσε βασικό βήμα για την αναβάθμιση όλων των υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού στην Κύπρο. Αποστολή του είναι να λειτουργεί ως συμβουλευτικό σώμα για τους κυβερνητικούς φορείς διαμόρφωσης πολιτικής. Στον φορέα εκπροσωπούνται όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς, όπως το ΥΠΠΑΝ, το ΥΕΠΚΑ, η ΑνΑΔ, ο ΟΝΕΚ και οι κοινωνικοί εταίροι.

4.2.1 Μαθητές και νέοι

Η συμβουλευτική και επαγγελματική αγωγή παρέχεται στους μαθητές κυρίως από το ΥΠΠΑΝ, το Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης για Θέματα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΥΕΠΚΑ, την ΑνΑΔ και τον ΟΝΕΚ.

4.2.1.1 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Η ΥΣΕΑ του ΥΠΠΑΝ παρέχει βοήθεια στους μαθητές, η οποία στοχεύει στο να αναγνωρίσουν τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες, τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους. Με αυτό τον τρόπο θα είναι σε θέση να λάβουν κατάλληλες αποφάσεις για το προσωπικό, εκπαιδευτικό και επαγγελματικό μέλλον τους.

Η όλη διαδικασία επίτευξης ατομικής αυτογνωσίας διευκολύνεται μέσα από εκπαιδευτική και επαγγελματική καθοδήγηση/συμβουλευτική αγωγή κατά την ανώτερη μέση εκπαίδευση. Πρόσθετα, για να εξοικειωθούν με τον κόσμο της εργασίας, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν παρουσιάσεις από επαγγελματίες σε διάφορους τομείς και να επισκεφθούν χώρους εργασίας. Κάθε σχολείο διοργανώνει ημέρες καριέρας όπου επαγγελματίες και προσωπικό από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δίνουν διαλέξεις σε μαθητές. Κατάλληλα καταρτισμένοι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού παρέχουν συμβουλευτική καθοδήγηση τόσο σε προσωπικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο, με την ανάλυση ψυχομετρικών τεστ και μέσω παρουσιάσεων στους μαθητές όλων των επιπέδων.

Οι σύμβουλοι διαθέτουν εξειδικευμένη μεταπτυχιακή εκπαίδευση στους τομείς της συμβουλευτικής ή/και της επαγγελματικής αγωγής/προσανατολισμού. Οι σύμβουλοι τοποθετούνται στα σχολεία και στα κεντρικά και τοπικά γραφεία της

ΥΣΕΑ του ΥΠΠΑΝ. Στα κεντρικά γραφεία, οι σύμβουλοι παρέχουν στήριξη προς τους συμβούλους στα σχολεία και έχουν την ευθύνη για τις διάφορες εκδόσεις που καλύπτουν τις ανάγκες της Υπηρεσίας. Παρέχουν επίσης συμβουλευτική και επαγγελματική αγωγή στο κοινό.

Με σκοπό την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και την αύξηση της ελκυστικότητας της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έχει καθιερωθεί η ημέρα ανοικτού σχολείου, η οποία οργανώνεται από τη ΔΜΤΕΕΚ. Κατά την ημέρα αυτή, οι μαθητές του τρίτου έτους της κατώτερης μέσης εκπαίδευσης και οι γονείς τους έχουν την ευκαιρία να επισκεφτούν μια τεχνική σχολή της επιλογής τους και να ξεναγηθούν από καθηγητές και μαθητές στις διάφορες εγκαταστάσεις του σχολείου. Επιπλέον, οργανώνεται έκθεση σε κάθε τεχνική σχολή με τα επιτεύγματα των μαθητών, με στόχο την προώθηση της ευαισθητοποίησης για τις ευκαιρίες σταδιοδρομίας που παρέχονται από προγράμματα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Πρόσθετα, οι μαθητές που φοιτούν στις τεχνικές σχολές συμμετέχουν σε προγράμματα πρακτικής εξάσκησης στην ειδικότητα της επιλογής τους κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Επιπλέον, το τρίτο έτος της πρακτικής κατεύθυνσης των τεχνικών σχολών συνδυάζει την εκπαίδευση σε αίθουσες διδασκαλίας με την εργασία, αφού οι τελειόφοιτοι μαθητές τοποθετούνται σε επιχειρήσεις για μια μέρα την εβδομάδα, όπου παρακολουθούν πρόγραμμα πρακτικής κατάρτισης.

Το ΥΠΠΑΝ διοργανώνει σε ετήσια βάση διεθνή εκπαιδευτική έκθεση, όπου μαθητές και άλλοι ενδιαφερόμενοι ενημερώνονται σχετικά με προγράμματα σπουδών πανεπιστημίων, απαιτούμενα προσόντα εισαγωγής, δίδακτρα και υποτροφίες. Συνήθως στην έκθεση συμμετέχουν πάνω από 200 ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης και πανεπιστήμια από 35 χώρες, καθώς και πανεπιστήμια και κολέγια της Κύπρου.

Ο Σύνδεσμος Συμβούλων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής Κύπρου (μέρος της Οργάνωσης Ελλήνων Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου) οργανώνει επίσης την ετήσια έκθεση «Σταδιοδρομία» στην οποία συμμετέχουν πάνω από 150 οργανωμένα επαγγελματικά σώματα και οργανισμοί.

Το Βρετανικό Συμβούλιο και το Education USA, ένα δίκτυο του αμερικανικού υπουργείου εξωτερικών, διοργανώνουν επίσης εκπαιδευτικές εκθέσεις με τη συμμετοχή διαφόρων πανεπιστημίων και κολεγίων από το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ, με σκοπό να ενημερώσουν τους υποψήφιους φοιτητές για τις σπουδές στις χώρες αυτές. Τα τελευταία χρόνια, διοργανώνονται επίσης εκπαιδευτικές εκθέσεις από ιδρύματα άλλων χωρών.

4.2.1.2 Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Δίκτυο Euroguidance Κύπρου

Το 2017, το Δίκτυο Euroguidance Κύπρου, ως το Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης για Θέματα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΚΠΕΕΚ) στην Κύπρο, δημιούργησε μια νέα ιστοσελίδα, αναβαθμίζοντας και αναδιοργανώνοντας το περιεχόμενο σύμφωνα με την πρωτοβουλία Euroguidance. Τα Εθνικά Κέντρα Πληροφόρησης λειτουργούν σε όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ, τις χώρες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας και όλες τις υπό ένταξη χώρες. Το Δίκτυο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Ο κύριος ρόλος των κέντρων είναι να βοηθήσουν την κινητικότητα σε σχέση με την εκπαίδευση ή/και την εργασία μέσα από συμβουλευτική αγωγή και υποστήριξη. Η ιστοσελίδα παρέχει, μεταξύ άλλων, πληροφορίες σχετικά με:

- (α) το Δίκτυο Euroguidance,
- (β) σεμινάρια, εργαστήρια και προγράμματα κατάρτισης που οργανώνονται στην Κύπρο και στο εξωτερικό στοχεύοντας την κοινότητα της συμβουλευτικής αγωγής,
- (γ) τη διαμονή και φοίτηση στην Κύπρο, και
- (δ) το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου, προς όλους τους ενδιαφερόμενους κατοίκους χωρών ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων και επαναπατριζόμενων Κυπρίων αλλά και ντόπιων (ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, εργαζομένων, ανέργων και ενήλικων εκπαιδευόμενων).

Το ΕΚΠΕΕΚ απευθύνεται κυρίως σε άτομα και οργανισμούς που χρειάζονται επαγγελματικό προσανατολισμό και συμβουλευτική αγωγή, ειδικότερα μαθητές και γονείς που αναζητούν πληροφορίες για θέματα σχετικά με την κινητικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΥΣΕΑ του ΥΠΠΑΝ, σε συνεργασία με το ΕΚΠΕΕΚ του ΥΕΠΚΑ, δημιουργούν μια βάση δεδομένων με όλα τα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο. Η πρώτη φάση της νέας βάσης δεδομένων θα περιλαμβάνει στοιχεία που συλλέγονται από όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο, ενώ η δεύτερη φάση θα περιλαμβάνει στοιχεία από όλα τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης, τόσο δημόσια όσο και ιδιωτικά. Η βάση δεδομένων θα χρησιμοποιηθεί για να δημιουργηθεί μηχανή αναζήτησης που θα είναι ανοικτή για το κοινό, μέσω της εθνικής πύλης εκπαίδευσης.

4.2.1.3 Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου

Τα αποτελέσματα των μελετών της ΑνΑΔ σχετικά με τις προβλέψεις αναγκών σε δεξιότητες αποτελούν σημαντικό εργαλείο καθοδήγησης. Η ΑνΑΔ παρουσιάζει τα αποτελέσματα των μελετών της σε συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού μέσω της εκπαίδευσης σε συνεργασία με το ΥΠΠΑΝ,

συμβούλους απασχόλησης σε συνεργασία με το ΥΕΠΚΑ, καθώς και σε γονείς και μαθητές μέσης εκπαίδευσης σε όλες τις επαρχίες.

Πρόσθετα, η ΑνΑΔ τηρεί ιστοσελίδα με πληροφορίες και συμβουλές για τις εγκεκριμένες ευκαιρίες κατάρτισης. Η ΑνΑΔ επίσης παρουσιάζει σε ειδική ιστοσελίδα όλες τις μελέτες σε ηλεκτρονική μορφή. Σε ειδικό τμήμα της ιστοσελίδας, παρατίθενται προβλέψεις απασχόλησης για όλα τα επαγγέλματα και τομείς οικονομικής δραστηριότητας της αγοράς εργασίας στην Κύπρο.

4.2.1.4 Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου

Ο ΟΝΕΚ είναι ημικρατικός οργανισμός που προάγει την πρόοδο και ευημερία όλων των νέων ατόμων της Κύπρου, ανεξαρτήτως θρησκευτικής, εθνικής ή φυλετικής καταγωγής. Παράλληλα, προωθεί την ουσιαστική συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της Κύπρου. Ο ΟΝΕΚ είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία των κέντρων πληροφόρησης νέων που βασίζονται σε ευρωπαϊκά πρότυπα και παρέχουν σε νέους γενική πληροφόρηση και συμβουλευτικές υπηρεσίες.

4.2.2 Ενήλικες – εργαζόμενοι, άνεργοι και οικονομικά αδρανείς

Επαγγελματική καθοδήγηση σε ενήλικες παρέχεται κυρίως από το ΥΕΠΚΑ μέσω της ΔΥΑ και από ορισμένους ιδιωτικούς οργανισμούς. Η ΥΣΕΑ του ΥΠΠΑΝ έχει διευρύνει την πρόσβαση σε επαγγελματική καθοδήγηση και σε άλλες ομάδες, όπως άτομα εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

4.2.2.1 Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης

Η Υπηρεσία Επαγγελματικής Καθοδήγησης της ΔΥΑ παρέχει πληροφορίες σε ενήλικες και αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης για τις προοπτικές απασχόλησης και ευκαιρίες ή τις δυνατότητες κατάρτισης – απόκτησης δεξιοτήτων. Οι υπηρεσίες αυτές απευθύνονται επίσης σε άτομα που εγκαταλείπουν το σχολείο και μπορεί να ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στο σύστημα μαθητείας ή να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Επιπλέον, η ΔΥΑ παρέχει βοήθεια σε εργοδότες, σε όσους αναζητούν εργασία και σε εργαζομένους που επιθυμούν να αλλάξουν εργασία, μέσω των υπηρεσιών εγγραφής και τοποθέτησης και της παροχής πληροφοριών για ευκαιρίες κατάρτισης και κενές θέσεις. Από το 2006, η ΔΥΑ παρέχει εξατομικευμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες στα επαρχιακά και τοπικά γραφεία εργασίας.

4.2.2.2 Ιδιωτικές υπηρεσίες απασχόλησης

Στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια έχουν επεκταθεί οι ιδιωτικές υπηρεσίες απασχόλησης και οι οργανισμοί παροχής συμβουλών, ιδίως για την πρόσληψη

διοικητικού ή εξειδικευμένου προσοντούχου προσωπικού και αλλοδαπών εργαζομένων. Οι ιδιωτικές υπηρεσίες απασχόλησης ενεργούν ως σύμβουλοι ανθρώπινου δυναμικού σε επιχειρήσεις που δεν έχουν δικό τους τμήμα ανθρώπινου δυναμικού.

4.2.2.3 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Το έργο 'Συμβουλευτική και Επαγγελματική Καθοδήγηση για άτομα NEET', το οποίο υλοποιείται από την ΥΣΕΑ του ΥΠΠΑΝ σε συνεργασία με την ΔΥΑ του ΥΕΠΚΑ, στοχεύει στην ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικής καθοδήγησης σε 4 000 άτομα NEET (Not in Employment, Education or Training) ηλικίας 15-29 ετών, συμπεριλαμβανομένων όλων όσοι έχουν δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στην αγορά εργασίας της Κύπρου.

Στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου, παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες καθοδήγησης και επαγγελματικού προσανατολισμού στα άτομα NEET από αριθμό συμβούλων επαγγελματικής καθοδήγησης και συμβουλευτικών ψυχολόγων. Όπου κριθεί αναγκαίο, παρέχεται περαιτέρω μαθησιακή, ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη από εξειδικευμένους επαγγελματίες.

Κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας, γίνεται αξιολόγηση των δεξιοτήτων, γνώσεων, ικανοτήτων και στάσεων των ατόμων NEET, με τη χρήση εξειδικευμένων εργαλείων/ερωτηματολογίων αξιολόγησης επαγγελματικού προσανατολισμού. Στη συνέχεια οι σύμβουλοι, μέσα από τον καταρτισμό ατομικού σχεδίου δράσης για τον κάθε επωφελούμενο, παραπέμπουν τα άτομα NEET για ένταξή τους είτε πίσω στο τυπικό σύστημα εκπαίδευσης, είτε σε εκπαιδευτικά προγράμματα σχολείων δεύτερης ευκαιρίας, είτε σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Αναμένεται ότι τα οφέλη από το έργο θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον εμπλουτισμό και τη γενική βελτίωση των σημερινών υπηρεσιών συμβουλευτικής σταδιοδρομίας που προσφέρονται σε όλη τη χώρα και τη μείωση του ποσοστού ανεργίας των νέων. Επιπλέον, μέσω αυτού του έργου, η ΥΣΕΑ στοχεύει στην αποτελεσματική συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων νέων στο εργατικό δυναμικό ή/και την εκπαίδευση (όπως προτείνεται στην ατζέντα πολιτικής της ΕΕ).

Τέλος, μέσω αυτού του έργου, το ΥΠΠΑΝ θα είναι σε θέση να αναγνωρίσει τα χαρακτηριστικά των NEETs (περιλαμβανομένων κοινωνικοδημογραφικών παραγόντων, εκπαιδευτικού υπόβαθρου) και έτσι να προγραμματίσει με προσοχή τα μελλοντικά σχέδια/έργα. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ της ΕΕ, την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) και από εθνικούς πόρους. Αναμένεται ότι θα υλοποιηθεί μέχρι το τέλος Νοεμβρίου 2019.

Αρκτικόλεξα και συντομογραφίες

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑνΑΔ	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου
ΑΞΙΚ	Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου
ΓΔ ΕΠΣΑ	Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης
ΔΙΠΑΕ	Φορέας Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης
ΔΜΤΕΕΚ	Διεύθυνση Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΔΥΑ	Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕ	Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα
ΕΕΔ	Έρευνα Εργατικού Δυναμικού
ΕΕΚ	Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση
ΕΚΕ	Εθνικό Κέντρο Eurorpass
ΕΚΠΕΕΚ	Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης για Θέματα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΠ	Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων
ΕΣΤΕΕ	Εσπερινές Σχολές Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
ΙΔΕΠ	Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων δια βίου Μάθησης
ΚΑΔΔ	Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης
ΚΑΕΠ	Κέντρα Αξιολόγησης Επαγγελματικών Προσόντων
ΚΕΓΕ	Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης
ΚΕΠΑ	Κέντρο Παραγωγικότητας
ΚΥΣΑΤΣ	Κυπριακό Συμβούλιο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών
ΜΙΕΕΚ	Μεταλυκειακά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΜΤΕΕΚ	Μέση τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση
ΝΣΜ	Νέα Σύγχρονη Μαθητεία
ΟΝΕΚ	Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου
ΠΕΠ	Πρότυπα Επαγγελματικών Προσόντων
ΣΕΠ	Σύστημα Επαγγελματικών Προσόντων
ΤΕΣΕΚ	Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΥΓΑΑΠ	Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
ΥΔΔΤ	Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης
ΥΕΠΚΑ	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΥΠΠΑΝ	Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

ΥΣΕΑ	Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής
ISCED	Διεθνής πρότυπη ταξινόμηση για την εκπαίδευση
NEET	Not in Employment, Education or Training

Βιβλιογραφία

- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2018α). *Εντοπισμός Αναγκών σε Πράσινες Δεξιότητες στην Κυπριακή Οικονομία 2017-2027*.
http://www.anad.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/471
- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2018β). *Αξιολόγηση των Επιδράσεων από τη Συμμετοχή Ανέργων στα Πολυεπιχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης - Συνήθη (2015-2016)*.
http://www.anad.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/430
- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2017α). *Αξιολόγηση των Επιδράσεων του Σχεδίου Τοποθέτησης Άνεργων Νέων Πτυχιούχων για Απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς (2015)*.
http://www.hrdauth.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/402
- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2017β). *Αξιολόγηση των Επιδράσεων του Σχεδίου Στελέχωσης Επιχειρήσεων με Απόφοιτους Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (2016)*.
http://www.anad.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/405
- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2017γ). *Αξιολόγηση των Επιδράσεων του Σχεδίου Τοποθέτησης Άνεργων Νέων Αποφοίτων Γυμνασίων, Λυκείων, Τεχνικών Σχολών και Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης μέχρι και διετούς διάρκειας για Απόκτηση Εργασιακής Πείρας σε Επιχειρήσεις/Οργανισμούς (2015)*.
http://www.anad.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/403
- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2017δ). *Προβλέψεις Απασχόλησης στην Κυπριακή Οικονομία 2017-27*.
http://www.anad.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/404
- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2017ε). *Ετήσια Έκθεση 2016*.
[http://www.anad.org.cy/images/media/assetfile/ANNUAL%20REPORT%202016%20\(15-05-18\)%20HI.pdf](http://www.anad.org.cy/images/media/assetfile/ANNUAL%20REPORT%202016%20(15-05-18)%20HI.pdf)
- Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου - ΑνΑΔ (2016). *Εντοπισμός Αναγκών σε Γαλάζιες Δεξιότητες στην Κυπριακή Οικονομία 2016-2026*.
http://www.anad.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/311
- Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) (2016). *Cyprus national reform programme 2016*.
<http://www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf/All/F0102E6523454FFCC2257D270038F1BD>

- Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) (2014). *Cyprus Partnership Agreement*.
<http://www.structuralfunds.org.cy/Partnership-Agreement>
- Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) (2014). *Operational Programme 'Employment, Human Capital and Social Cohesion' 2014-20*.
<http://www.structuralfunds.org.cy/Employment-Human-Resources-and-Social-Cohesion>
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018α). *Εθνικοί Λογαριασμοί*.
http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/economy_finance_11main_gr/economy_finance_11main_gr?OpenForm&sub=1&sel=2
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018β). *Ετήσια Έρευνα Εκπαίδευσης, 2015/2016*.
<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/D22D158D6A08A505C22582AD002FAC74?OpenDocument&sub=4&sel=1&e=&print>
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2018γ). *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού*.
http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour_31main_gr/labour_31main_gr?OpenForm&sub=1&sel=2
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2016). *Έρευνα Επιμόρφωσης Ενηλίκων*.
[https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/634C7F6DABE08AF4C225765600305EDB/\\$file/ADULT_EDUCATION_SURVEY-2016-EL-310118.pdf?OpenElement](https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/634C7F6DABE08AF4C225765600305EDB/$file/ADULT_EDUCATION_SURVEY-2016-EL-310118.pdf?OpenElement)
- Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας - ΥΠΠΑΝ (2015). *Στρατηγικός Σχεδιασμός Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης 2015-2020*.
<http://www.refernet.org.cy/images/media/assetfile/Στρατηγικός%20Σχεδιασμός%20ΔΜΤΕΕΚ.pdf>
- Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας - ΥΠΠΑΝ (2016). *Ετήσια Έκθεση 2016*.
http://moec.gov.cy/etisia-ekthesi/pdf/annual_report_2016_gr.pdf
- Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας - ΥΠΠΑΝ (2007). *Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Παιδεία*.
http://www.refernet.org.cy/images/media/assetfile/stratigikos_paideia.pdf
- Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας - ΥΠΠΑΝ (2007). *Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση*.
[http://www.refernet.org.cy/images/media/assetfile/EkpedeftikiMetarrithmisi.GR\[2\].pdf](http://www.refernet.org.cy/images/media/assetfile/EkpedeftikiMetarrithmisi.GR[2].pdf)
- Cedefop ReferNet Cyprus (2016a). *Supporting teachers and trainers for successful reforms and quality of VET - Cyprus*.

- <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/supporting-teachers-and-trainers-successful-reforms-and-4>
Cedefop ReferNet Cyprus (2016b). *VET in Europe: country report 2016*.
Thessaloniki: Cedefop.
<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/cyprus-vet-europe-country-report-2016>
- Cedefop ReferNet Cyprus (2014). *VET in Europe: country report 2014*.
Thessaloniki: Cedefop.
<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/cyprus-vet-europe-country-report-2014>
- Cedefop ReferNet Cyprus (2012). *Vocational education and training system of Cyprus: short description*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/20281.aspx>
- Eurydice (2016). *Overview of the education system in Cyprus 2015/16*.
<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Cyprus:Overview>

Ιστοσελίδες

Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου www.hhic.ac.cy
Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου www.anad.org.cy
Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου www.police.gov.cy
Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης http://www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument
Υπουργείο Υγείας/Διεύθυνση Νοσηλευτικών Υπηρεσιών www.moh.gov.cy/moh/
Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης για θέματα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης http://www.euroguidance.gov.cy/mlsi/dl/euroguidance/euroguidance.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument
Εκπαιδευτική Πύλη http://www.schools.ac.cy/
Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης www.erasmusplus.cy
Κέντρο Παραγωγικότητας Κύπρου www.kepa.gov.cy
Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης www.mof.gov.cy/capa
Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο https://news.ccci.org.cy/
Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων www.oeb.org.cy
Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία www.peo.org.cy
Πανεπιστήμιο Κύπρου www.ucy.ac.cy
Πρόγραμμα Προϋπηρεσιακής Κατάρτισης www.proy.ucy.ac.cy
Πύλη Ενημέρωσης Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων www.fundingprogrammesportal.gov.cy
Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου http://mof.gov.cy/en/
Συνομοσπονδία Εργαζομένων Κύπρου www.sek.org.cy
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος www.moa.gov.cy
Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων/Τμήμα Εργασίας www.mlsi.gov.cy/mlsi/mlsi.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument
Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας www.moec.gov.cy
Φορέας Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης www.dipae.ac.cy
Eurydice https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/index_en.php_el
Europa www.ec.europa.eu
ReferNet Κύπρου www.refernet.org.cy

Μέλη Κοινοπραξίας ReferNet Κύπρου

1. Εθνικός Συντονιστής
  - 1.1. Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου
www.anad.org.cy
2. Υπουργεία/Κυβερνητικά τμήματα
  - 2.1. Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf
  - 2.2. Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων/Τμήμα Εργασίας www.mlsi.gov.cy/dl
  - 2.3. Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
www.moec.gov.cy
  - 2.4. Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου
www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument
  - 2.5. Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης
https://www.mof.gov.cy/mof/capa/cyacademy.nsf/index_gr/index_gr?opendocument
  - 2.6. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου www.pi.ac.cy
  - 2.7. Κέντρο Παραγωγικότητας Κύπρου www.mlsi.gov.cy/kepa
3. Κοινωνικοί εταίροι: Εργοδοτικές Και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις
  - 3.1. Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων www.oeb.org.cy/
  - 3.2. Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο www.ccci.org.cy
  - 3.3. Γενική Συνομοσπονδία Παγκυπρίων Οργανώσεων Βιοτεχνών Επαγγελματιών Καταστηματαρχών www.povek.com
  - 3.4. Συνομοσπονδία Εργαζομένων Κύπρου www.sek.org.cy
  - 3.5. Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία <https://www.peo.org.cy/>
  - 3.6. Δημοκρατική Εργατική Ομοσπονδία Κύπρου www.deok.org.cy
  - 3.7. Ένωση Τραπεζικών Υπαλλήλων Κύπρου <https://www.etyk.org.cy/>
4. Άλλοι Οργανισμοί/Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί
  - 4.1. Πανεπιστήμιο Κύπρου www.ucy.ac.cy
  - 4.2. Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας www.research.org.cy
  - 4.3. Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου www.ouc.ac.cy
  - 4.4. Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου www.cut.ac.cy/
5. Εθνικές Υπηρεσίες/Μονάδες Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων/Πρωτοβουλιών
  - 5.1. Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης www.erasmusplus.cy
  - 5.2. Εθνική Μονάδα Δικτύου Ευριδική www.moec.gov.cy/eurydice
  - 5.3. Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου onek.org.cy/en/

ISBN: 978-9963-43-351-3